

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HÖGMAN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

SONDAGEN DEN 17 SEPTEMBER 1916.

HUFVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY.

Höstens första taflor

LILJEVALCHS KONSTHALL slog upp sina portar för en ny konstsäsong häromdagen. Man har antagligen tänkt: inga öfverraskningar i början, och därför blef det mest en grupp yngre och delvis sparsamt talangfulla artister förbehållet att visa sin nitälskan med penseln och modellerpinnen.

Utställningen sådan den nu en gång är ger alltså inga starka intryck vare sig af vilja eller förmåga, det bör man ha klart för sig, när man aflämnat sin biljett till vakten och börjar se sig omkring. Men har man frigjort sig från de höga förväntningarna, blir upptäckten af de små pärlor, som finnas så mycket angenämare. — Det kan med fog sägas att utställningen tyder på en stagnation inom de ungas läger,

Helge Johansson: Höst vid Borgholm. Originallet i olja.

och skulpturer.

men vi böra komma ihåg att en period af stillastående icke nödvändigt behöfver betyda tillbakagång. Vi ha sannerligen haft nog af experimenterande artister, som velat något "nytt"; ett på stället hvila för att öferskåda hvad man gjort och eftertänka hvar man vill komma skadar därför icke.

Samtidigt med uppvisningen i Konsthallen har Konstföreningen en specialutställning, landskap och några figurala saker, af en ung konstnär vid namn Ernst Bolin. Han tillhör de lugna och samvetsgranna och han har ej släppt kontakten med våra äldre landskapsmålare, som framför allt sökte framhäva det för alla fattbart vackra i ett landskap.

Tore Strindberg: Porträttbyst af kompositören Thure Rangström. — David Täglström: Studiehufvud. Oljemålning. — Karl Hultström: Dampporträtt. Gips. E. Holmén foto.

Afviga och räta.

XII.

NU ÄR JAG HEMMA I MIN LILLA KAMMARE igen — fast med en så konstig känsla af att vara liksom främmande hos mig själf.

Det är nog litet bättre nu. Men de första dagarna var det alldeles tokigt, och Halta Lovis gick bara och muttrade att jag visst blifvit högfärdig där borta på Stora Fågelberga.

Ja, hvad det nu än är, så högfärd är det då rakt inte, utan snarare tvärt om. Jag, som alltid annars gått omkring och varit så stolt öfver allt mitt eget, har på något vis kommit underfund med att det så att säga fattas både knappar och band i min själ. Och medan höstregn och storm piskar rutorna, så försöker mina tankar att trefva sig fram, så godt de kan på de främmande vägarna. Ingen människa har jag heller att tala med, och när jag skrifer till Fingal om det, så svarar han så förståndigt och klokt, han har god tid att skriva till mig nu, men jag känner att han inte förstår mig riktigt.

Tyst efter kanariefåglarna är det också. Hans dog, ingen kan begripa af hvad, medan jag var borta. En morgon när Lovis kom in för att ge pippiarna frö och vatten som vanligt, så låg den lilla stackarn död på botten i buren. Fast han dagen innan sjungit och retats och kifvats och näbbats med Greta som vanligt. Men något galei har det varit med dem, som med alla burfåglar öfver hela landet i år, för inga ägg och inga småfåglar har det blifvit någonstans, sägs det.

Att se Greta sitta ensam och sörja utan det minsta lilla kvitler, var mer än jag kunde stå ut med, och någon ny Hans ville jag inte ha. Utan gick jag upp med Greta till fröken Björkebladh, som har en hel stor familj af fåglar, och frågade om hon ville ha henne. Och där sitter Greta nu i ett hörn af den stora buren och ser så vis och förnuffig ut, medan de yngre fåglarna hoppa och skämta rundt omkring henne. Men hon trifs visst där, för nu både äter och kvittrar hon.

Det är så tråkigt med Halta Lovis att hon är så full af skrock, för jag vill inte tro på sådant längre. Men jag kan inte låta bli att lyssna till hennes prat. Och hon påstår att om en han-fågel dör så där af sig själf, så betyder det att man inom året kommer att mista någon manlig anförvant, som man håller mycket kär. Och då kan jag inte låta bli att med en kallrysning tänka på antingen Fingal eller bröderna.

Dock för Fingal, som nu går på torra land i Stockholm, borde jag inte vara orolig. Annat

Axel Wallert: Bayersk bondkvinna. Tempera.

Svante Kede: Marknad i Marocko. Oljemålning. E. Holmén foto.

Ernst Bolin: Höst. Oljemålning. O. Ellqvist foto.

Sy-Linas intryck af svenskt nutidslif i familjekretsar och annorstädes.

var det väl, då han gick mellan alla minorna i storm och dimma förra hösten. Och ändå värre vore det väl, om han seglade nu, när hela hafven äro som späckade med minor och torpeder och allesammans gör hvad dom vill med oss, sägs det.

Nej, det är minsann inte alltid lätt och roligt att lefva och en längre och tyngre söndag än i dag vet jag mig knappast ha varit med om, inte ens strax sedan mamma dött och hemmet skingrades. Visserligen bad patröns på Brunnssta att jag skulle komma dit till middagen i dag, eftersom jag varit där hela veckan och sytt flickornas skolklänningar, men se jag kunde rakt inte, för det känns så ihåligt där också. Den enda ljusglimten är att jag i morgon skall börja sy hos fröken Björkebladh för en lång tid framåt. Ty för henne tror jag nästan att jag kan tala om hur oredig jag känner mig invärtes — och hur orolig jag är för friherrinnan Gudrun.

Ni skulle bara sett fröken Björkebladh, då hon stod på främre verandan på Stora Fågelberga, inramad i vildvinsrankorna med en stor svensk flagg på hvardera sidan, när hon talade till folket på skyttefesten. Jag tyckte att hon var som en uppenbarelse från en annan värld. Hennes ögon tindrade som stjärnor och hennes annars bleka, långdragna ansikte strålade som af ett inre ljus. Hon talade om fosterlandet, så att det kunde ha smält de hårdaste stenar och det gjorde det också. För både Otti Trädgård, som egentligen heter Johansson, och postmästern med sitt Pax och den tyskhatande fru Andersson från handelsboden grät som vattenbäckar. Och jag hörde där jag stod och hjälpte till i kaffetället många som sa att någonting sådant hade de aldrig hört förr där på trakten och att de nog aldrig mer komme att få höra det. Se, att få lyssna till en människa, som inte alls hör till någon eller något, utan bara älskar sitt fosterland af hela sin själ, och som kan sätta ord till det, det är det som är så märkvärdigt och som gör att man inte glömmes. Och så dessutom att hon så fast och säkert tror på det goda hos alla.

Men jag undrar hvad hon skulle tro, om hon hade fått se och höra hvad jag såg och hörde en stund senare på kvällen.

Jag kan försäkra er att det var alldeles som på teatern, och jag skall försöka att riktigt beskrifva allt alldeles som det hände. Fast det nog inte är så lätt, för det var så drömligt alltsammans.

Utom tombola, leksaksstånd, trollerikonstnärer m. m. så var där en hel mängd lustiga fi-

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år.....	Kr. 6.50	Helt år.....	Kr. 9.—
Halvt år.....	< 3.50	Halvt år.....	> 5.—
Kvartal.....	< 1.75	Kvartal.....	> 2.50
Månad.....	< 0.75	Månad.....	> 0.90

Iduns byrå och expedition, Mästersamuelsgatan 45.

Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03.	Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 10—4.	Kl. 9—6.
Red. Högman: Riks 86 60. Allm. 4 02.	Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 11—1.	Kl. 9—6.
Verkst. direktören kl. 11—1.	Riks 86 59. Allm. 43 04.

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:	
25 öre efter text.	Utländska annonser:
30 öre å textside.	30 öre efter text. 35 öre
20% förhöjning för särsk. begärd plats.	å textside. 20% förh. för särsk. begärd plats.

gurer på skyttefesten, som gick omkring och sålde allt, både möjligt och omöjligt. Och bland dem var också en gulaschbaron, hvilken var så lokig, att man inte kunde annat än skratta bara man såg honom, som körde omkring fyra små griskullingar i en spjalbur och sålde aktier i ett "svinaktigt" bolag. Han var lång och gänglig och klädd i stormhatt, brun "knäckebröds"-frack, storrutiga byxor och hvita damasker och för ansiktet hade han den allra löjligaste mask. Ingen människa visste riktigt hvem han var. Först troddes det allmänt att det var fjärdingsmannens son, hvilken var hemma på besök från Stockholm. Men när så han kom in för att dricka kaffe, civil och vanlig, så visste de inte hvad de skulle tro.

När kvällen kom, gick jag och satte mig på en liten stenbänk i en berså borta vid en af parkens aflägsnaste alléer, som mynnar ut i en rund plan, hvilken kammarherrns kalla för Rotundan. Till Rotundan löpa sju smala alléer, alldeles som strålar i en stjärna, hviket är vådligt vackert och slottslikt på alla sätt, just som på gamla tafloer.

När jag suttit en stund och sett på vattnet, som glittrade i de bengaliska eldarnas olika färger och speglade de stilla, vackra romerska ljusen mellan trädgrenarna, så hörde jag någonting som klirrade, och då jag vände mig om och tittade inåt Rotundan till, så fick jag se friherrinnan Gudrun i hennes zigenardräkt med alla guldmynnen, som jag haft ett sådant göra att sy dit. Hon stannade och såg sig omkring som om hon letade efter någon, och så gick hon in i en af alléerna. Jag tror aldrig jag sett henne så underbart vacker som just i den stunden.

Strax efteråt kom konsul Fristedt och kammarherre Bergman och slog sig ner på en bänk, inte långt ifrån där jag satt. Där de liksom jag hade en utmärkt öfversikt öfver Rotundan utan att själfva synas. De rökte cigarr och pratade alldeles som vanligt, så inte hade de gått dit för att spionera inte — lika lite som jag. Men de hade knappast hunnit sätta sig, förrän friherrinnan Gudrun kom igen, denna gång i sällskap med gulaschbaronen, utan smågrisar förstas.

Utän att märka någonting gick de hastigt tvärs öfver Rotundan och in mellan träden till en liten sittplats, som kallas "Lilla hemligheten" och kom på så vis att sitta rygg om rygg och nästan midt emellan de båda herrarna och mig med bara en häck och några träd som skiljde. Så jag antar att herrarna hörde dem lika bra som jag.

— Nu far jag af mig masken, Gudrun, hördes samma ihåliga stämman som nyss, och så kom det med helt annan röst: — Gud, så skönt att få andas ut.

När jag hörde de orden, trodde jag rakt att jag skulle få slag och jag såg hur konsulen i häpenheten slängde bort cigarren, reste sig upp, sade någonting till kammarherrn och med tysta steg gick de sedan neråt sjön till.

Vet ni hvems röst det var? Jo, direktör Roberts! Konsulen vågade säkert inte sitta kvar och låta sin sväger höra hvad de båda unga kunde ha att säga. För om han också ingenting vet, så anar han väl ändå att det är något galet.

— Hvarför kom du hit igen och hvarför kan du inte låta mig vara i fred? sade friherrinnan Gudrun med den där trotsiga, hårda tonen hon har ibland.

Kom hit igen! Ack, då var det naturligtvis han som var i ladan med sin motorcykel den där gången, tänkte jag och förvånade mig öfver att jag inte begrep det ge-

nast. Men det hade verkligen varit så mycket annat att göra och att tänka på till skyttefesten och bröllopet, att jag rakt glömt bort det.

— Hvarför, det vet du lika väl som jag. Efter de beskyllningar du kom med sist, måste jag få ett tillfälle att rättfärdiga mig ju förr ju hellre. Och så fann jag detta vara ett — gefundenes färsen — tyckte jag han sa.

— När jag läste om skyttefesten i tidningen, fortsatte han, så förstod jag genast att detta var den bästa utvägen att få träffa dig för du måste ta tillbaks — och göra så som jag vill.

— Det gör jag aldrig — aldrig, hör du, för Patriks, min mans skull.

— Det där senare hade du inte behöft säga och osvuret är bäst, du Gudrun, och hör nu på mig. I kväll skall du få veta det allsammans, antingen du vill eller ej.

— Hvad tjänar det till, när jag ändå inte tror på dig.

— Inte. Vi få väl se.

Aldrig så länge jag lefver, kommer jag att glömma den där stilla mörka augustikvällen, hur den ena lyktan efter den andra fladdrade till och slocknade och hur det blef tystare och tystare uppe vid gården och nere vid sjön, medan Henrik Roberts berättade sin historia inför två vittnen, ett synligt och ett osynligt. Och nog är det underligt att tänka att jag, som så godt som känt honom i hela mitt lif, ändå inte haft en aning om hur hans stackars afvigside såg ut.

Han började med en fråga och — hvad som sedan följde skref jag upp genast jag kom in på min lilla snedkammare, så som Fingal sagt att jag bör göra, då det gäller någonting viktigt. Fast det då inte tjänar mycket till, om man sedan tappar bort det man skrivit, så som jag gjort med det jag antecknat om halsbandshistorien.

— Säg, Gudrun, hvad vet du om mina familjeförhållanden? frågade han.

— Ingenting just, det har aldrig intresserat mig, svarade hon kort och högdraget.

— Nej, man brukar inte forska i ett nåd ehjons familjekronika, så det är ju ganska naturligt. Men du vet naturligtvis likaväl som hela Östervik att jag är sonson till de gamla Roberts och att de tog hand om mig, när jag var två år gammal, då min far skiljde sig från min mor och flyttade ut till Libau, där han på sätt och vis började sitt lif på nytt.

Hvad det blef af min mor, som efter hvad det påstås hade taffarblod i ådrorna, det har jag aldrig fått höra. Men då mina båda farföräldrar dog knall och fall och det befanns att de endast lämnade okvitterade räkningar efter sig och man började forska efter min far, så kom det i dagen att han dött redan några månader förut. Fullkomligt obemedlad och efterlämnande en andra hustru och en liten son, ett par år yngre än jag.

— Således allt hvad jag ägde i lifvet var en försvunnen mor, en okänd styfemor och en liten halvbror långt borta i ett främmande land. Men att lämna sonsonen till en af stadens f. d. pampar, stadsfullmäktige m. m. till fattigvården, gick ju inte gärna an. Utän blef det beslutat att jag skulle få bo på Brunnså och ha matdagar i familjerna — alldeles som din far haft före mig, Gudrun.

— Nå, allt detta hände långt innan du föddes och ditt första minne af mig var ju, när du som en liten första förberedande såg mig komma med studentmössan. Ja, det var verkligen en ljus stund och för ett ögonblick glömde jag alla de förödmjukelser lifvet haft att bjuda mig.

— Men mitt första minne af dig härledde sig som du vet, inte från den stunden, utan från den gången jag kom tillbaks till Östervik igen efter sju års frånvaro — som en man som på sätt och vis slagit sig igenom. Som jag ju hade en del affärer att tala med din far om, våra affärgrenar berörde hvarann på det intimaste, så blef jag snart sagt daglig gäst hemma hos er. — Och det var då som den tjugufemåriges kärlek vaknade för den femtonåriga, ganska fullfjädrade, lilla skönheten.

— Minns du, Gudrun, hvilka ljufliga år det var — och aldrig föll det mig in, efter allt det som varit mellan dig och mig, att du, när tiden kom, inte skulle bli min hustru.

— Hvad tjänar det till att sitta och tala om allt detta som jag vet lika bra som du, det är ju barnsligt, afbröt hon otåligt och hennes slantar rasslade till som om hon var på väg att gå.

— Nej, sitt kvar, sade han med en sådan där befallande röst, som visst alltid kommer kvinnor att lyda. I de flesta fall, fortsatte han, måste man gå en omväg innan man närmar sig den brännpunkten. Om du bara lugnade dig lite, så äro vi strax där. Hvad du i alla händelser inte förut visste, det var hur det förhöll sig med de mina. Annat än hvad du möjligen på ett förvrängt sätt fått veta skvallervägen. Och inte heller kan du veta hur ingripande detta varit i mitt lif.

— Du minns, att genast jag tagit studenten, så gaf jag mig i väg, ingen visste hvart. Hvilket togs som den svartaste otacksamhet af alla dem, som kastat sina brödsmlor åt mig under skolliden och likaså att jag efter sju år, kom hem igen, på väg att bli en välbergad man. Men att min kompanjon där ute, ingenjör Franziani, var min halvbror har aldrig någon vetat till denna stund.

— Franziani, han som hyrde dubletten hos mormor efter dig?

— Ja, just han

— Men hvarför hette han inte Roberts som du?

— Det vet jag inte Franziani är hans mors namn och hon tillhör en mycket välkänd af-färssläkt där ute.

— Hur kom du någonsin ut och hur fick du fatt på din bror?

— En ungdomsbekant till mig hjälpte mig öfver. Kapten Blomqvist från Östervik, som du nog hört talas om, gick på den tiden med en Östersjöångare och han tog mig med.

Ni kan inte tro hur likgilligt han sade det, alldeles som om Fingal varit en hvilken som helst. Det skar till i mig, skall jag säga. Och nog förstår man hur oändligt lite en annan betyder för alla de där människorna, som äro så älskvärda då de behöfver en — men dess- emellan — — Det blef mycket tyst ett litet slag, jag tror nästan att de hviskade något och så sade friherrinnan Gudrun med en röst, som inte alls var hård längre, att hon började ana hur det var.

— Ana och veta är inte detsamma, sade Roberts, och så fortsatte han sin berättelse.

Hur han fått reda på sin styfemor och sin halvbror, och hur de sedan skaffade honom in i samma firma som brodern just kommit in i var alldeles för långt att tala om, menade han. Men när han efter sju år kom åter till Sverige, så var det som agent för den samma firman, där hans bror fortfarande var — tills att kriget kom och ställde allting på hufvudet.

Då gällde det att spanna hvarenda nerv, att hålla det hela flytande, att inte släppa taget, att ta alla tillfällen i akt och att inte säga nej till någonting. Och han kunde inte

Att Konstflitens alster alltmer
 uppskattas visas därav att omsättningen under 1915 steg med mer än 40 proc. Även från länder i krig ingå alltfjämt beställningar på bomullstygger och gardiner till Konstfliten, Göteborg.

Pröfva Tuppens Zephyr
 och Ni köper ingen annan.

neka för att detta var ett lif, som passade honom. Tänk bara alla de möjligheter som nu yppar sig att nå den hägrande lyckan för den som bara har någonting att röra sig med. Och under all spänningen, all kampen låg alljämt tanken på henne — Gudrun — som en gång skulle delat allt med honom på lifvets höjder.

När så hon svek, hvarför, var honom en gåta, då blef han absolut hänsynslös. Och numer satte han utan betänkande sitt lif och sin heder som insats i lifvets stora spel. Med risk att bli kallad både spion och bedragare. Så som hon behagade säga den där gången i ladan.

— Men lyssna nu och döm sedan, du som är drömmen i min tillvaro.

Då han sade detta, med sin genomträngande, af rörelse hesa röst, så gick det som kalla kärar öfver mig och jag får säga att jag var glad att inte vara gift och otillåtet älskad, för det måtte vara någonting alldeles förfärligt. Af pur ängslan knäppte jag ihop händerna så hårdt att det knakade i dem och bad till Gud att Gudrun måtte stå emot den förföriska människan. För att han verkligen är förförisk det insåg jag då.

Men så släppte han kärleksfunderingarna, som väl var, och kom in på sin historia igen och det får jag säga var som att läsa den mest spännande äfventyrsroman, allra helst då man hörde den berättas så där ute i en gammal spöklik park en ensam augustikväll med månsken bakom molnen.

— Det var en gång, för ett år sedan ungefär, som ett par affärsvänner kom till honom och bad att han skulle göra dem en stor tjänst. En af dem, en östersjösvensk, som hade ett par större egendomar där ute, hade af anledning som inte hör till historien — på omvägar fått höra att om han komme tillbaks till Ryssland, så blefve han häktad och att det var fara för att de komme att ta hans egendomar ifrån honom när som helst. Och nu undrade de om inte han, Roberts, som ju var nästan lika hemmastadd där ute som de, inte ville riskera försöket att resa dit öfver och att försälja egendomarna, rubb och stubb, till hvad pris som helst. Att detta var ett vågsamt företag och alldeles i hans stil, det voro alla eniga om. Och så gaf han sig i väg samt lyckades rent förunderligt väl att realisera de där egendomarna. Naturligtvis fick han inte mer än fjärdedelen af hvad de voro värda. Men bättre något än intet.

Så for han till den där nya staden, Petrograd heter den visst, som det jämt står om i tidningarna, för att afvakta ett gynnsamt tillfälle att komma hem igen — med nära en half miljon i reda pengar. Hvilket ju egentligen var det kinkigaste af alltsammans, så strängt som det nu är med att föra pengar ur ett land in i ett annat.

På samma hotell, som han, bodde en mycket vacker ryska — ja, jag vet, inföll friherrinnan Gudrun — och då ryskan fick höra att han var svensk, så undrade hon om de inte kunde resa tillsammans. Hon måste öfver till Göteborg, till hennes anhöriga, som fastnat där på vägen hem från Amerika och hvilka tyckte att det lugnaste var att stanna i Sverige tills vidare. Men ensam trodde hon sig inte om att göra den långa, svåra resan.

Då fick Roberts genast klart för sig hur han skulle göra och lofvade han, att han skulle ta hand om henne själf och hennes gepäck om hon i sin tur lofvade att i allting rätta sig efter honom.

Innan de reste, bad han att få se igenom hela hennes packning, så att han vid visitationerna kunde veta hvad som var hennes. Efter ett ögonblick fann han just hvad han sökte, en rund videokorg, som på äkta ryskt

sätt innehöll smutsigt linne. — Och där smet han, i ett obehagadt ögonblick, ner portföljen, med den halfva miljonen och en skrifvelse som han satt upp. Att i fall de blefve upptäckta, så ville han endast meddela att innehafvarinnan var fullkomligt okunnig om att pengarna fanns där.

Och så reste de.

På alla ställen — jag minns inte alls hvad de hette — där visitation ägde rum, bad han den vackra ryskan att vara så infagande hon någonsin kunde mot alla de där tull- och milifärherrarna, medan han, Roberts, fick hennes nycklar och skötte om visitationen tillsammans med betjäningen.

För förtjusande kunde hon vara som ingen annan, liflig, edlig och kvick så att det sprakade om henne, fillade han.

Nå, allt gick lyckligt och väl till den allra sista gången, då den lilla tjuserskan var så bedårande, att myndigheterna förklarade att hennes saker inte behöfde undersökas alls.

— Ja, där stod jag vackert, sade Roberts, för hur t—n skulle jag komma åt min portfölj, om jag inte fick tag i hennes nycklar.

Därför hade han heller ingen annan råd än att ta till storsläggan och säga att han fordrade att de i laga ordning blefve visiterade, så att man inte längre fram riskerade efferräkningar. Nåja, så fick han nycklarna. Och medan ryskan och tullherrarna skämtade öfver svenskarnas öfverdrifna försiktighet, så genomgick han en af de mest spännande minuter han haft i sitt lif. Ty sedan den ganska flyktiga visitationen var gjord, gällde det för honom att få henne att glömma att hon inte fått tillbaks nycklarna, tills att de väl vore öfver på svensk mark och han kunde skaffa sig tillfälle att öppna smutskorgen och ta ut portföljen.

Så underhållande, älskvärd och talför som han var i den stunden hade han nog aldrig varit förr och kommer troligen inte heller att bli, fillade han.

Men den vackra ryskan tillskref det förnufvigt nog helt och hållet hans glädje att ändtligen trampa svensk jord igen och hon kunde inte neka till att inte äfven hon drog en lättadens suck öfver att ändtligen vara på andra sidan i ett neutralt land.

Och inte förrän de voro i närheten af Boden, då några officerare kom in i kupén och hon ville ha fram ett rent halskrås, frågade hon efter sina nycklar — och då låg portföljen lyckligt och väl i hans resväska.

— Men hvarför har du inte sagt mig detta för länge sedan, ty hela historien om den där bedårande ryskan fick jag till lifs en månad efteråt i de lifligaste färger af min morbror, kaptén Stjärncrona, som var med på tåget till Boden. Och hvad har förresten detta att göra med allt det som sedan hände? undrade Gudrun trotsigt.

— Jo, för det är denna lilla episod jag har att tacka för att jag blef fast när jag reste ut igen för att försöka rädda min halfbror.

— Det är ju så, att hur skickligt man än knyter sina nät, så allid tappar man någon maska. När jag lyckligt och väl hade öfverlämnat den lilla förtrollerskan till hennes anhöriga och pengarna till min vän, så hade jag

.....

Svamputställningen

Å Gillet föregående vecka, anordnad af Svenska Dagbladet, blef en stor framgång såväl för dem som tagit initiativet och därvid ådagalagt sin sträfvan att söka ge allmänheten en hjälp med lifsmedelsproblemets lösande i dessa vargafider som ock för utställarna själfva. Publiken var fulltalig alla utställningsdagarna och de olika demonstrationerna åhördes och åsågos med spänd intresse.

sedan ingenting annat att göra än hålla mun. Men det gjorde jag inte.

Utan då ryskan och hennes familj flyttat till Stockholm och de en dag höll en glad middag för mig, så talade jag, idiotiskt nog, om det där om den halfva miljonen.

Hvilket hade till följd att ryskans far blef alldeles rasande öfver att jag på detta sätt vågat spela med hans dotters lif som insats. Ty den där skrifvelsen jag lade i korgen, påstod han, att ingen skulle ha fäst minsta afseende vid.

Och det tror jag med, sedan jag kommit att få veta att den lilla häxan själf smugglat öfver familjens förmögenhet och att det var hennes plan att skylla på mig om hon blifvit fast. Det var för den skull det var så angeläget att få mig till kavaljer.

Men sedan gubben hämtat sig lite, låtsades han att hans vrede bara var skämt och hela familjen behandlade mig med den allra största vänlighet hela tiden. Hvilket inte hindrade att — genast jag möttes af den falska angifvelsen på andra sidan gränsen — jag förstod att det var deras verk.

Hur hemlig jag än försökt att hålla min resa, så måtte de ändå lyckats snoka reda på den. Ty det dygn jag var i Stockholm — jag var tvungen att ordna med några papper där — så blef jag skuggad hela tiden. Fastän jag, af en ren slump, lyckades ge min vistelse där en så naturlig anledning som möjligt.

— Jaså, — jag suckade till så tungt att jag nästan tror att de hörde det, så det var för den skull han förstörde hela min och Fingals första dag i Stockholm. Tänk ändå hvad man vet lite.

— Men det var ju inte alls för det där med pengarna som du var anklagad, invände Gudrun.

— Nej, jag sa ju att det var en falsk angivelse. Egendomligt nog blef jag beskyldd för samma spionhistoria som min halfbror blifvit angifven för. Men som vi lyckades vederlägga — tack vare inbrottet hos din mormor, friherrinnan Stjärncrona. Men detta blir för långt att tala om nu. Minuterna äro allt för dyrbara och ett tu tre kommer väl någon.

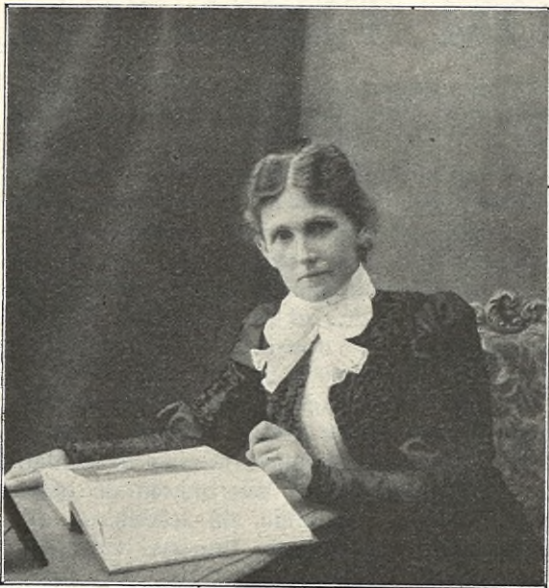
Det blef återigen tyst ett slag och så sade han med en stämma så bevekande, att den liksom skar en midt itu: — Säg, Gudrun, att du tror på mig och min kärlek till dig. Nu när du vet mitt rätta förhållande till den där vackra ryskan och hvarför jag blef misstänkt — som spion.

— Som det nu är, betyder det så lite hvad jag tror eller inte tror, Henrik, men hade jag vetat detta i julas så — så, hon snyftade till lite.

— Jaså — är det så, sade han till sist lågt och dämpadt, då vid alla makter skall du bryta dina band. Jag har äldre och djupare rätt till dig än han. — Därför så — — —

I detsamma knarrade steg mot sanden. Det var fröken Agnes och hennes prästfastman, hvilka nu äro lyckligen gifta sedan flere veckor, och då blef det alldeles tyst bakom mig. Då de förlofvade kom ner i samma allé som jag satt, så smög jag mig hastigt bort till sjön och gick en gångstig upp till gården. Där alla människor, utom konsuln och kammarherrn, undrade hvar Gudrun tagit vägen. Ty det hade kommit telefonbud att hennes man skulle komma dagen därpå.

O, hvad jag ofta tänker på den där augustikvällen och hvad jag grufvar mig för hvad som kommer att hända. Jag tror inte på Roberts ändå, han må säga hvad han vill, och det där med halsbandet går aldrig att bortförklara, hur skicklig han än är med sina blå dunster. Kärleken är ändå förfärlig.

Signe Taube, f. Wennerberg.

NÄR FRIHERRINNAN SIGNE TAUBE, F. Wennerberg, häromdagen fyllde 60 år, blef hon säkerligen lyckönskad och hyllad af en mycket stor krets släktingar och vänner. Men ändå är det knappast troligt att födelsedagsbarnet skulle gjort rättvisa åt hyllningen, om hon endast mätt den efter mängden af blommor, telegram och gratulationer — något som säkerligen också låg henne så fjärran som möjligt. Ty Signe Taube hör till de kvinnor, som väl icke äro kända af gud och hela världen, men i stället bli föremål för en så mycket varmare beundran och tillgifvenhet från deras sida som haft lyckan att lära känna dem.

Det är endast tre år sedan friherrinnan Signe Taube framträdde för offentligheten med den första volymen af sin fars, Gunnar Wennerbergs brev och minnen, året därpå följda af en volym nummer två, och nu till jul utkommer den tredje och sista delen. Det kan tyckas vara en hög ålder att göra sin debut på det litterära området, men ingen af författarinnorna till det senaste årtiondets många uppskattade minnesböcker från gångna tider ha varit några ungdomar, och kanske fordras det också att ha lämnat de yngre årens otålighet och längtan att säga sitt eget ord bakom sig för att med det rätta fålmodiga och pietetsfulla sinnet syssla bland gulnade brev och finna tillfredsställelse i att dölja sina egna drag bakom gestalter från flydda dagar. Säkert är att det icke var längtan efter litterär berömmelse, som dref Signe Taube till skrifbordet. Det var kärleken till en beundrad och älskad faders minne, som förde henne in på ett henne förut främmande verksamhetsområde, där hon fann en arbetsglädje och rönte en förstående sympati, som hon kanske knappast väntat sig.

Men Signe Taube är något annat och mer än en stor faders pietetsfulla dotter och minnestekniska. Hon är en af de kvinnor, som i sin personlighet synas för ena något af det bästa och finaste i den gamla och nya tidens kvinnlighet: nobel och rakryggad, god och trofast, entusiastisk bakom sin reserverade skygghet och med en sinnets spänstighet och en mångsidighet i intressen, som det endast är idealister af renaste vatten förunnat att genom åren bevara. Besökaren, som träder in i det ljusa hem i Uppsala hon delar med en af sina söner, där under de senaste femton årens lopp medlemmar af åtskilliga studentgenerationer funnit huld och skydd, skall där finna en

miljö, där nytt och gammalt bilda en harmonisk helhet, som inger en känsla af trygghet och obeskrifligt välbehag. Där finnas de många minnena från det Wennerbergiska föräldrahemmet, fotografierna, böckerna och noterna, skrinen med gamla papper och souvenirer. Där hänga på väggarna daggfriska blomstermålningar och stå på skåp och hylor utsökta vaser, härsammande från brodern, Gunnar G:son Wennerberg, hvars franska vänskapsförbindelser hans syster alljämt uppehåller och som ligga henne varmt om hjärtat. Dit ha på senaste åren kommit en samling kinesiska konstalster, hemsända af den yngre sonen i huset, majoren i kinesiska armén, baron Carl Taube, som genom sin vistelse i fjärran östern gifvit sin mor ännu ett lifsintresse — ett intresse, som inom kort kommer att taga sig uttryck inför offentligheten genom en översättning från engelska af en märklig kinesisk bok. Men hvad som ger detta hem dess värde är dock först och främst att man där möter en människosjäl af sällsam renhet och halt, en af dessa lifgifvande och vederkvickande människor, som äfven om de tala litet och lyssna mycket, alltid äro de som till sist bli de gifvande — och just genom sina gåfvor åt andra öka sin egen omedvetna rikedom.

ELIN BRANDELL.

Mrs Frances Maule Björkman.

DET ENGELSKA ADJEKTIVET SPECTACULAR, faller en ofta på tungan, då man på nära håll iaktager arbetet för politiska eller sociala ändamål i Amerika. Att vara så i ögonen fallande att folk inte kan undgå att tala om en, förvåna sig öfver en, ibland till och med förfasa sig en smula, har varit ögonsiktet för ledarna i de amerikanska kvinnornas rösträttskampanj och alla de medverkande krafterna ha villigt fallit in i den angifna takten. Därför att deras metoder på nästan hvarje punkt avviker från våra, böra vi icke fälla några hastiga domar, ty dessa metoder äro med stor klokhet afpassade efter de förhållanden där de skola verka.

En af de främsta arbetarna i staten New-Yorks rösträttskampanj Mrs Frances Maule Björkman gästar för närvarande Stockholm tillsammans med sin man, den kände författaren och Strindbergsöversättaren Edwin Björkman, svensk till börden, men sedan många år tillbaka införlivad med New Yorks litterära värld. Under de två år kvinnornas förberedelser för valen i New York räckt har Mrs Björkman varit en af de 200,000 kvinnor, som The Empire State Campaign Committee mobiliserade för att arbeta för den af rösträttens förkämpar åtrådda utgången af valen i staten New-York den 2 november 1915. Som ledare för denna enastående organisation stod Mrs Chapman Catt, och den utgjordes af representanter för de sju största rösträttsföreningarna i staten New-York.

I två års tid har Mrs Björkman utfört ett intensivt arbete i kvinnorösträttens tjänst, och de sista sex månaderna före valen ökades arbetsbördan till den grad, att hon inte ens kunde kalla sin egen själ för sin, som man säger i hennes hemland.

Mrs Björkman är en af de mest uppskattade talarna i rösträttens tjänst. I den vidsträckt staten New York fick hon resa kors och tvärs till dessa småstäder, om hvikas tillvaro Europa icke ens har en aning, och där människorna lefva i så lugna och idylliska förhållanden att till och med en liten svensk håla skulle kunna kallas amerikansk i jämbredd med dem. Världsstaden New York sträcker icke sitt inflytande till de små orterna i staten. Där lefver man efter gammal god tradition — ty äfven i det nya landet Amerika omhuldas traditionen — i öststaterna placeras den med förkärlek i högsätet — och kvinnorösträtt var infyllt den senaste energiska kampanjen ett fämligen främmande mål för de flesta medborgarna. Ätminstone för den del, som redan ägde detta privilegium. Efter kvinnornas kampanj kan ingen New Yorks stat förebära okunnighet som skäl för sin ovilja eller ljumhet för kvinnornas sak. I somliga städer öppnades hemmen för

talarinnan, i andra fanns det icke ens några sympatiserande andar vid hennes första besök och alla förberedelser för föredraget hvilade på henne ensam. Ibland fick hon före publikens ankomst med egen hand sköta om att salen blef dekorerad för aftonen. Men icke alltid talade Mrs Björkman inomhus. Från en bil på gatan eller helt enkelt från trottoarkanten, där en omstjälpt trälåda fick göra tjänst som tribun, har hon hållit åtskilliga korta rösträttstal till en skiftande skara. Dessa tvållådor, från hvilka rösträttskvinnorna i Amerika otaliga gånger hållit sina mest medryckande anföranden, tillhöra redan historien. Sex föredrag i veckan har varit regel för Mrs Björkman, men under de sista heta sex månaderna har hon hållit ända till tre kortare anföranden om dagen. Den som har sinne för aritmetik kan räkna ut hur många det gör inalles. — Men de räckte i så fall endast en tio minuter, säger Mrs Björkman, för hvilken denna kraftutveckling faller helt naturligt.

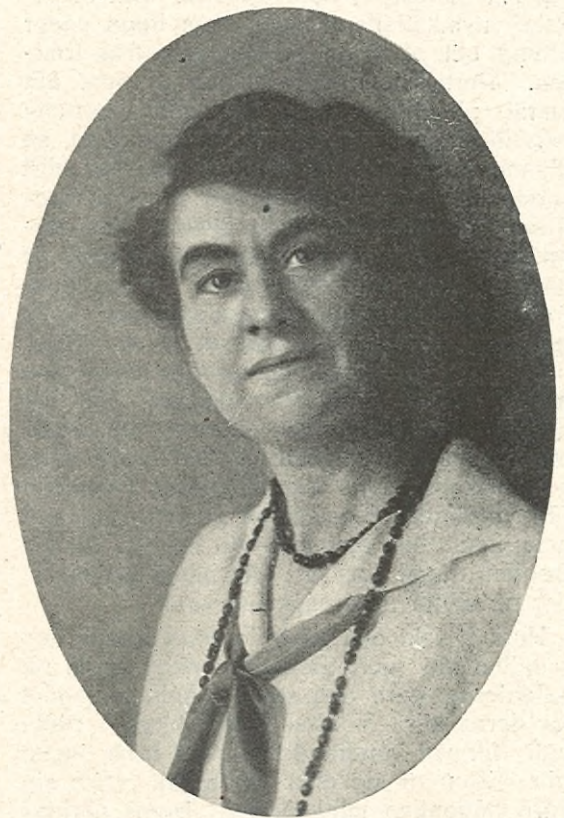
— Men ni vann ju inte rösträtt i New-York trots de två årens rastlöst intensiva arbete, trots de 200,000 kvinnorna, de 7 miljoner 250,000 flygblad ni delade ut, och de 10,325 mötena under de sista sex månadernas högttryck.

Denna invändning möter Mrs Björkman ofta. Hon besvarar den med att peka på de besegrades hänförelse, som redan samma dag valresultatet blef känt samlade kvinnorna i staden New York till ett massmöte, under hvilket den enorma summan af 200,000 dollars insamlades till den nya kampanjen, som omedelbart tog sin början, och ett nytt slagord präglades för rösträttsarbetarna: Not down and out, but up and doing. Nederlaget innebar för öfrigt intet förkrossande af rösträttsrörelsen. 544,557 medborgare hade gifvit sin röst för kvinnorna. Vid en jämförelse med sista presidentvalet 1912 — en jämförelse som kvinnorna icke varit sena att göra — finner man, att det starka republikanska partiet i staten New York för sin kandidat samlade 455,428 röster.

Så har här gifvits en skymt af det arbete, som absorberat Mrs Björkmans energi under de två sista åren. Som den fullblodsamerikanska hon är, har hon redan som helt ung vikt sitt lif åt arbetet för ideella mål. Liksom flera andra af de i öststaterna mest uppmärksammade kvinnorna härstammar Frances Maule Björkman från den stora Västern. Hon är född i Nebraska och uppfostrad i en af Västerns kvinnorösträttsstäder, Colorado, där hon i Denver som 19-årig började med journalistik, kom så till Västerns stora metropol, Chicago, i gula pressens tjänst, därför att den är den enda, som vill släppa fram de kvinnliga journalisterna, och hamnade till sist i New York, där hon utförde ett mycket beaktansvärdt arbete som medarbetare i tidningar och tidskrifter. Rösträtten lade beslag på henne för sina publikationer och senare för sin propagandaverksamhet.

Och nu är Mrs Björkman här som vår gäst; och de som ha förmånen af hennes bekantskap äro glada åt att hon tyckes trivas i Sverige.

ELISABETH KREY.

Mrs Frances Maule Björkman.

SOLDATER BAK-

SKULLE JAG I ETT ORD SAMMANFATTA alla de skiftande intryck, lifvet i Berlin, Leipzig och hvad jag i öfrigt hann se af Tyskland under tre korta veckor, så blefve det ordet lugn. Gatulifvet är mera stilla, nöjeslifvet mera dämpadt. Sällan hör man på gatorna högljudd munterhet, men lika sällan ser man oroliga och betryckta blickar. Det är icke hopplöshetens apatiska lugn; det är fullt af verksamhet och vilja. Det är ej heller sorglöshetens lugn, som blundar för faran. Med öppna och ofrånvända ögon ser man lägets hela djupa allvar, öfvervunna mödor och kommande; man vet hvad man har uthärdat och man vet att man kan om det gäller, uthärda ännu mera.

Jublet, hänförelsen från de första dagarne, allt detta, om hvilket de som hade lyckan att då vistas här talade som om den underbaraste af upplevelser — det är naturligtvis borta.

Annat ligger icke i entusiasmens art; den är vin och icke hvardagskost. I stället kommer det första, illusionsfria pliktmedvetandet, viljan af uthållighet till det yttersta, och den har stått profvet genom vintrars köld och sommars hetta, genom år af lidanden och mödor. Väl möter man många blickar, strålade af stolthet och glad tillförsikt, och det heter: es geht gut, es geht schön! Men det karaktäristiska för tyska folket just nu är det bästa, om alla svårigheter medvetna och ändå så trygga: es geht.

Först tycker man, då den gamla välkända Unter den Linden sträcker sig framför en, solig och sommargrön och fager, att Berlin är alldeles sådant det allid varit. Men snart märker man att krigslidens Berlin har åtskilliga särdrag. Det första af krigets inslag i gatulifvet är naturligtvis det "fältgrå". Jag har icke trott det, när reseskildrare omtalat det, men det är sant, Tyskland vimlar af soldater.

Ytterst sällan ser man ett gatuperspektiv utan att varseblifva en eller flera grupper af dem. Det är mobiliserade i civilarbete — vi läste ju att Liebneckt vid den lilla entrée comique, ty annat blef det icke, som han arrangerade den första maj, underlåtit att enligt sin skyldighet bära uniform. Det är vidare nyinkallade trupper, som ligga under öfning, och så är det permitterade från fronten. Permissionsväsendet har ju som allt annat på ett storartadt sätt satts i system; permitteringen går sin fastslagna gång, så att ingen man blir uteglömd. Jag har hört sägas att järnkorsridhare äga ett visst företäde, och att detta skulle förklara den påfallande starka förekomsten af järnkors af andra klassen på Berlins gator. Första klass förekommer naturligtvis mera sparsamt, dock går ingen dag utan att man ser ett eller flera. I fråga om de sjukas och sårades permission är det läkaren, som faller utslaget. Man ser naturligtvis många äfven af dem. Jag talade med en soldat, snickare till sitt civila yrke, som just utskrifvits från sjukhuset, han hade fått ytterligare fyra veckor att hvila ut i sitt hem, innan han åter hade att inställa sig vid fronten; något som ju i alla händelser ej tyder på alltför stark manskapsnöd.

Huru fysiskt och psykiskt rekreerande den regelbundna permitteringen skall verka på soldaterna, huru den skall uppehålla modet på deras kära är utan vidare klart. Stilla och försynt vandra de sin väg fram, ingen gör näsning af sig eller ser ut att tycka sig vara någon ting märkvärdigt. Deras närmaste däremot blicka på dem med stolthet. Jag

Sigrid Rudebeck.

En banbryterska bland kvinnliga pedagoger.

GRUNDLAGGARINNAN AF DEN RUDEBECKSKA flickskolan i Göteborg, fröken Sigrid Rudebeck, fyllde för några dagar sedan 85 år. Det var 1865 fröken R. öppnade denna läroanstalt, som hon sedan framgångsrikt ledde i 35 år. Hennes mål som uppfostrarinna af vårt kvinnliga släkte var att i undervisningen kunna sammanjuta det bästa af gångna tidens idéer med de kraf den moderna tiden uppställer på kvinnornas fostran. "En kvinna skall vara skicklig att väl fylla sina plikter i hem och samhälle", det var ledmotivet i hela hennes pedagogiska gärning, som hon aldrig afvek ifrån. Bland hennes reformsträfvanden må nämnas, att hon var den första flickskoleföreståndarinna, som införde huslig ekonomi som läroämne i flickskolan. Idén rönt i förstone starkt motstånd såväl från föräldrars som målsmäns sida, men blef det oakadt genomförd i fröken R:s skola från och med 1887. Det skulle kunna skrivas mycket om fröken Rudebecks rika pedagogiska gärning, hennes framsynthet och entusiasm för sitt lifskall. Men utrymme bjuder oss att vara korta.

För 12 år sedan drog hon sig tillbaka från skolarbetet och bosatte sig i hufvudstaden, men alltjämt följer hon med oförsvagadt intresse händelserna på det verksamhetsområde, där hon nedlagt ett helt lifs arbete. Och skaror af kvinnor i vårt land, som fått sin grundläggande daning från hennes rika personlighet, minnas henne med varm tacksamhet.

minnes en liten pys, kommande från småskolan, där han afhämtats af far i sin fältgrå uniform. Huru stolt och lycklig han var! Huru han såg på far, huru han såg äfven på kamraterna, för att utröna hvilken effekt hans militära eskort gjorde. Fars blickar på honom voro också värda att se.

"Men det andra afskedet är värre än det första", sade suckande en liten hårfrisörska, en af de mest pessimistiska människor jag talat med i Tyskland. Vi hade nog fillfälle att se äfven detta andra afsked. En gång reste vi med ett militärtåg; blott i ett par vagnar på hela det långa tåget fingo civila taga plats. Längs perrongen stodo de, hustur, fästmör, barn och mödrar; somliga skämtade forceradt, andra smålogo hjärtslitande genom tårarne, men ingen gaf fritt

OM FRONTEN.

lopp åt sorgen. Den summa af själfbehärskning, som under dessa år öfvats i Tyskland måste — jag höll på att säga, i jämförelse med den normala förbrukningen — vara något oerhördt. Här som så ofta utjämna kriget all åtskillnad mellan olika samhällsklasser; soldathustrur och officersfruar stodo där sida vid sida, kämpande samma strid för att hålla småleendet kvar på läpparna. En medelålders officer i fönstret bredvid mitt böjer sig i sista ögonblicket ut och kysser ännu en gång sin hustru. Ack, skola de återse hvarandra? Vid hvarje station samma scen; på hvarje perrong de långa raderna af väntande fältgrå uniformer; där bakom de anhöriga. Lugna och stilla stå soldaterna där, packningen på ryggen, bagaget vid sidan; ingenstädes förvirring eller oro. Det är ett ord som åter och åter ljuder för mitt öra: människomaterial. Så ser alltså människomaterial ut — "hvar och en en moders son."

Jag minns att jag oförmärkt smekte en af dessa tunga grå ränslar, som var alldeles framför mig i frängseln, smekte den af tacksamhet med hela denna här af miljoner hjältar, af stilla, måttfulla pliktmänniskor, som världen skymfat med namnet barbarer och som med lyst och öfvermänsklig kraft dämna tillbaka den flodvåg af verkliga barbarer, som vill störta sig in öfver Europa och dess kultur — tacksamhet för att de skaffa oss alla germaner rum att lefva i världen efter vårt innersta väsen och egenart.

Edmond Rostand har i sitt spirituella inträdestal i franska akademien diskuterat skillnaden mellan "crinière" och "panache", och han har gjort det med allt det kärleksfulla och fina förstående en skald kan ägna sitt eget folks psykologi. Utan tvifvel har "panachen" spelat en stor och ovärderlig roll vid upprätthållandet af det franska folkets sanna hjältemod under detta krig. Men tyskarna ha hvarken "crinière" eller "panache". De ha grått öfverdrag öfver sin pickelhufva. Rostand karaktäriserar panachen som "le sourire par lequel on s'excuse d'être sublime". Tyskarne ha ej behof af detta småleende; de ha på fullt allvar — officerare som soldater — icke en aning om att de äro sublimes, ej ens när de äro det som mest. Det är så enkelt alltsammans, det är ju bara att göra sin plikt. Till en soldat, som varit med om förra sommars stora offensiv i öster, yttrade jag, att det dock måste varit en skön tid trots allt. Han funderade, skakade litet på hufvudet och sade: "Wir gingen nur vorwärts", med alldeles samma betoning som om han sagt: "Vi bara tröskade" eller "vi bara plöjde". Till en ung man, som afslutat sin diplomatiska bana och legat aderton månader som menig man i skyttegrafvarne, sade jag desslikes något om soldaternas mod och uppoffring; han svarade undvikande: "Die Gewohnheit macht so viel". En underofficer, som nu bekläder en hög post inom förvaltningen i Brüssel, svarade småleende på ett mitt yttrande om min lilla son, som jag ej sett på hela fjorton dagar: "Jag har fem barn, jag har ej sett dem sedan kriget bröt ut." — "Men, inföll min man, har ni då ej haft permission?" — "Nej, jag vet inte hur det är, man har visst glömt mig." — "Men visst skulle ni få permission, så snart ni begärde det." — "Ja, det förstås, men sådant gör man väl ändå inte!"

Till sist vill jag tala om ännu en reservofficer, en man säkerligen ett stycke öfver femtiotalet, i civila lifvet hofmarskalk vid ett af Tysklands små furstehof. I hans väsen sammansmälte till harmonisk enhet den fød-

En ofri.

de aristokratens förnäma ro med den tyskt borgerliga gemylligheten; han gjorde intryck af att ha framlevat sitt lif under lyckliga och fridfulla förhållanden. Han utvecklade en gång för mig på det mest omedvetet älskvärda sätt, att han saknade mod. "Om någon sköte på oss här," — vi sutto i en elegant hotellvestibul — "skulle jag vara den första att springa och gömma mig. Men i krig, det är något så helt annat. Jag hinner bara tänka på mitt folk, jag vet att som jag uppför mig, så göra de; jag kommer helt enkelt att aldrig tänka på mig själf. Det är ju inte mod." — "Jo, just det är väl mod," svarade jag. — "Ach nein," svarade han och smålog vemodigt; jag vet ej om af resignerad saknad efter denna upphöjda egenskap eller helt enkelt af ledsnad att ej kunna förklara mig sin mening. Jo, jag förstod den. I min ungdom svärmade jag för ett yttrande af konung Louis XII, då hans folk började vika i striden: *Que quiconque a peur se mette derrière moi!* Nu, vid mognare år föredrar jag nästan — som mänskligt vittnesbörd — min snälle hofmarskalks "Ach nein!"

Annu ett minne!

Långfredagen i år var jag i Berlins domkyrka. I fredens dagar har jag funnit mig föga tilltalad af dess något pompösa arkitektur. Nu verkade den annorlunda — allt i Tyskland ter sig annorlunda, när man riktigt ser till.

Kyrkan var till trängsel full af folk; en sittplats var ej att tänka på. Den tyska förmågan af organisation visade sig äfven här: kyrkovaktmästare cirkulerade och anvisade: "Där och där finnes bättre plats", så att mängden fördelade sig likformigt genom hela kyrkan. Härlig musik bjöds, och sedan en vacker, krafffull och varmt känd predikan. Prästen talade om Kristi kors och om korsen på de många tusen krigsgrafvarne. Han beskref huru han sett dem första gången en vacker vårfatt, dessa enkla träkors, som i en bred ring omge tyska riket. Bland församlingen sågos många soldater, och äfven många sorgklädda kvinnor. Men lika stilla och behärskade sutto de alla. Icke en snyftning, icke en näsduk i rörelse, intet ansikte, som förrådde sinnesuppror.

Jag stod lutad mot ett pelarhorn och kände mig ganska trött. Då fick jag se någon göra ett tecken åt mig. Midt inne i en af de långa bänkarne satt en ung officer, järnkorsridhare, om jag minns rätt. Han reste sig, banade sig väg ut, erbjöd mig med en handrörelse sin plats och intog själf min vid pelarhornet. En gång under predikan föll min blick på honom; det var när prästen talade om Kristi offerdöd för världen och soldatens offerdöd för fosterlandet. Den unge krigarens ögon voro som förklarade; jag glömmde dem ej så snart. En stund senare hördes ett lätt buller. En ung flicka bland hopen på gången hade svimmat, en fattig, blek och ful flicka; officeren mottog henne med en snabb rörelse i sina armar innan hon hann sjunka ned, lyfte upp henne och bar bort henne stilla och tyst; blott de närmast stående vände på hufvudet. Det var ej så mycket de två små kärlekstjänsterna, visade ett par främmande, som ej fastmer den fullkomliga brist på ostentation hvarmed de gjordes, som förekom mig så typisk. Det var en af "hunnerna och barbarerna", en af dem, som kanske snart skola slumra under något af de enkla träkorsen på de många hjältegrafvarne.

ANNIE AKERHIELM.

HON HADE RINGT OCH BEDT ATT FA KOMMA upp en stund på eftermiddagen vid halfsjutiden, och jag hade bedt henne vara välkommen. Hon ville bara ha någon att tala med, hade hon sagt, och hon hade ingen annan att gå till. Det lät öfvergifvet, och jag kände mig helt undrande. Jag hade ett ärende som jag skulle utträttat just vid den tiden, men jag beslöt mig för att uppskjuta det tills längre fram på kvällen; hon stannade nog inte så länge, hon som hade så mycket att styra och ställa med. Hon var gift och jag hade flera gånger varit i hennes hem, vi kände hvarandra redan i barndomen, men någon djupare inblick i hennes mera privata lif hade jag inte fått.

Hvad kunde hon vilja mig! Det kändes helt underligt, som om jag skulle kunna hjälpa henne med något. Hon ägde ju allt hvad som räknas för eftersträfvansvärdt här i lifvet: man och barn och hem, och jag hörde i det fallet till de mera vanlottade.

Jag beslöt mig emellertid för att söka göra det så trefligt i mitt enkla ungarlärskvinnorum som möjligt tills hon kom och skaffade därför undan det mest synliga dammet, borstade ur lampglasen och köpte hem äpplen och brända mandlar, som jag lade upp i en stor skål, och tände en brasa i kakelugnen. Det var inte ofta jag hade nöjet mottaga besök af någon gift bekant, och jag ville att mitt rum inte skulle se allför ogästvänligt ut, fast jag nu bara var en stackars ogift. Och klockan sju kom hon.

Hon hade näst äldsta flickan med sig, en liten unge på sex, sju år med smala ögon och långa flätor och ett lillgammalt drag öfver ansiktet, och man såg att hon nog visste mycket, som hon med barns vanliga försynhet aldrig låtsade om att hon förstod.

Margit själf såg osäker ut, plockade af henne galoscherna och satte henne i soffhornet och lät henne få ett äpple. Själf satte hon sig i en stol framför brasan. Eldskenet föll öfver hennes ansikte, det var samma smala ögon som hos dottern, men hennes ansikte hade ett trött, gammalt uttryck, som jag inte sett där förr.

Slutligen kom det kort och nervöst:

— Jo, du må tro det är inte så roligt att vara gift.

Det hade jag nog haft en aning om förut, men att Margit skulle komma till mig och säga det, hade jag aldrig trott. Jag hade varit i hennes hem och jag hade sett hennes man. Han var antagligen några år äldre än hon, något under medelåldern, kanske fyrtio år, och med något sansadt och lugnt öfver sig, och man hade svårt att föreställa sig att han kunde bli brutal. De hade varit gifta i åtta år och hade sex barn. Första tiden af sitt äktenskap hade de bott på landet, tills de flyttade in till Stockholm, och här hade de nu bott i tre år, och under hela denna tid hade Margit inte varit så mycket utom hemmets väggar, att hon hunnit skaffa sig en enda vän. Hon hade aldrig fått komma utanför sig själf och se sig själf utifrån, och att det varit en särskild anledning till att hon nu öfvervunnit sig själf så mycket att hon uppsökt mig, som hon i alla fall känt rätt länge, det insåg jag.

— Du kan aldrig förstå, sade hon, hvad det är att kedjas fast med det ena barnet efter det andra vid en människa och veta att man aldrig i evighet kan komma loss.

— Men nu är det i alla fall slut, fortsatte hon efter en stund, och det kan aldrig mer bli bra igen.

Och så började hon berätta.

Det hade börjat med en småsak. En af de minsta flickorna hade haft tandvärk hela dagen, det var kvällen förut. Margit hade satt sig på sängkanten och tagit henne i knäet och fått henne att somna. Mannen svor öfver att hon skrek och Margit var glad öfver att hon fått ro. Han hade aldrig haft riktig tandvärk själf, och han påstod att hon var boriskämd och skrek af okynne. Och nu blef han förargad öfver att Margit klemade med henne och befallde henne att gå och lägga sig och låta ungen vara. Men Margit var rädd för att hon skulle vakna igen och ville inte röra henne utan satt kvar. Den lillas ansikte var rödt och uppsvullet och det for ännu ryckningar af smärta igenom henne.

Mannen kom i raseri öfver att inte bli åtllydd, grep henne i armen och frågade henne, om hon ämnade lyda eller om hon ämnade låta bli. Margit blef retad.

— Nej, sade hon, det gör jag inte. Flickan började röra på sig och hon reste sig och började gå med henne fram och tillbaka på golvet.

Då hade han lyftat foten och sparkat henne.

Margit höll sig upprätt men i det ögonblicket kände hon att världen blef annorlunda. Så långt hade hon ändå inte trott att det skulle gå. Hon såg att hon inte var bunden vid en människa, utan vid ett djur, och hon kände att det var en förnedring att älska och ge sig hän och en skam att bli mor och vara kvinna.

Hon lät flickan glida ned på golvet. Ett ögonblick stod hon kvar med en förlamande blygsel i hvar led. Hon visste inte hvad hon gjorde sedan, hon kände bara att nu kunde hon inte stanna längre och utan att besinna sig störtade hon ut. Som hon var, barhufvad och utan ytterkläder och med förklädet på sig. Patentlåset föll igen efter henne.

Hon stod i trappan. Hon hade bara haft en enda tanke och det var att springa sin väg och aldrig mer komma igen. Men den varade inte mer än en enda kort svindlande sekund. Så kom hon ihåg barnen. Hvad skulle det bli af barnen?

Hon hängde sig öfver ledstången och såg ut genom fönstret. Därute såg hon staden. Det hade snöat lifet och tak och gator voro öfverdragna af ett hvitt lager af snö. Några stjärnor lyste långt bort, eller var det bara ett par lyktor som lyste öfver de andra. Fönstren på andra sidan gatan voro mörka, släckta nästan öfverallt. Det var sent och hvar skulle hon gå. Hon hade ju ingen, men ändå kände hon i det ögonblicket att hon måste ha någon att tala med, om hon inte skulle bli vansinnig. — Bullret på gatan skrämde henne också, och hon mindes den känsla af trygghet hon brukade erfara, när hon varit ute någon gång och sedan vandrat upp för trapporna hem. Då hade hon åtminstone haft ett hem, nu hade hon inte ens det.

Hon var utestängd och hon hade stängt ute sig själf. Hon började ångra sig. Kanske hon gjort dumt. Han hade kanske inte menat så illa. Hon gick upp för trappan igen med ett svagt hopp om att han skulle komma ut och se efter henne. Men det gjorde han inte.

Trapphuset tändes och hon drog sig in i en vrå för att inte bli sedd. Hvad skulle folk tro om någon fick se henne ute och så klädd, midt i natten. Men så flög åter en aning af hopp igenom henne. Kanske det var skådespelaren, som hyrde rum af dem, som kom hem, han brukade komma vid ettiden, då skulle hon i alla fall få komma in.

Margit frös.

Men det var inte han. Hon hörde en nyckel rassla och en dörr öppnas och stängas i väningen under och så blef det mörkt igen. Skådespelaren kom inte förrän klockan två. Han var takfull nog att inte bli förvånad och att inte göra några frågor. Men då hade hon också stått i trappan i nära två timmar.

Nu var allt slut. Det kunde aldrig bli bra mer. Nu förstod hon hur lifet värde hon hade för honom. Och hon skulle aldrig kunna förlåta honom. Därför hade hon gått bort. När han kom hem, skulle hennes ytterkläder inte hänga i tamburen som vanligt, och själf skulle hon vara försvunnen och han kunde gärna få tro att hon rest.

Hon tystnade igen.

Om han drack, om han inte vore så lugn och så behärskad annars, om man inte kunde göra några anspråk på honom att uppföra sig som en bildad människa, det skulle ändå vara en ursäkt. Men att se en människa som i hvarje tum vet hvad han gör och vågar förgå sig så — det är något hemskt.

Margit hade hela tiden talat som om det hon berättat inte rört sig om någon som stod henne nära, och jag hade fått det intrycket att han inte längre var något annat för henne än hvilken annan människa som helst som man kan tala med andra om utan att det kostar en något. Men jag hade kanske ändå misstagit mig. Eller var det för barnens skull, eller hade hon kanske ändå hoppats. — Men när jag dagen därpå ringde till henne efter öfverenskommelse, lät hon ännu mera nedslagen.

När hon kom hem låg han och sof. Han hade inte ens frågat efter henne.

*

Så gingo några dagar och jag hörde ingenting från Margit förrän en lång tid efteråt. Då ringde hon och bad mig komma och äta middag hos henne. Hennes röst lät glad och ungdomlig, och jag kunde inte hindra att det låg en fråga i min.

Hon märkte den och svarade genast:

— Det är bra nu — alldeles bra.

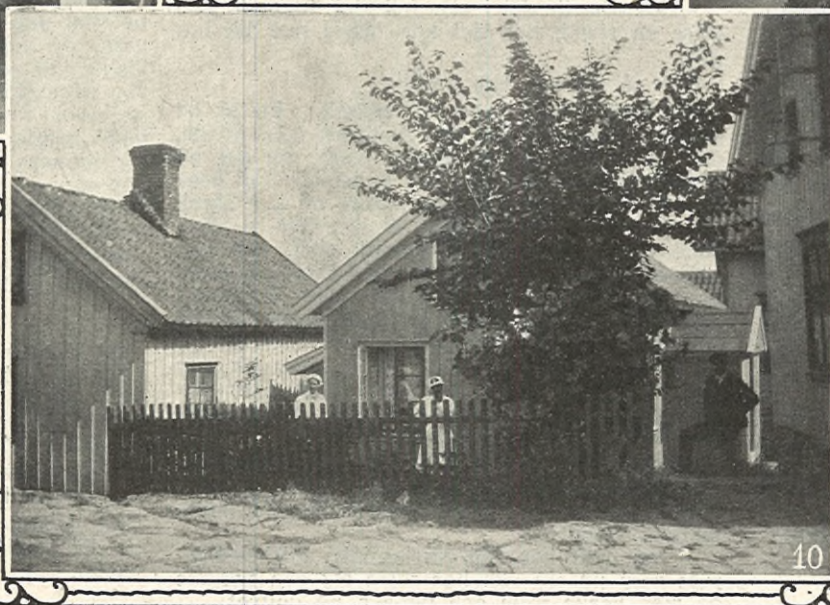
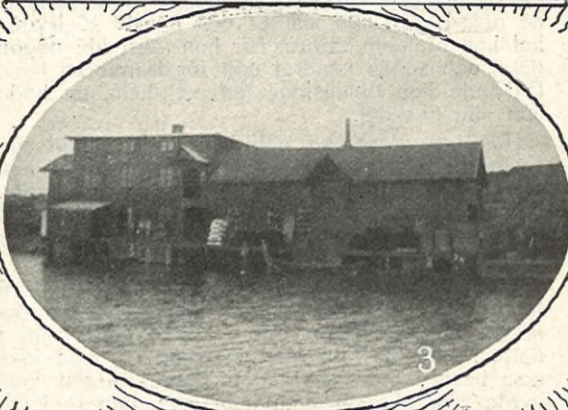
Jag lofvade att komma. Jag hade vetat förut att det skulle gå så. Ett människohjärta är väl sådant.

ELSA DAHLÉN.

Gill och Sommar

i Fiske- bäckskil.

ANNU DROJER SOMMAREN öfver vårt land och icke minst öfver den bohuslänska kustens fjordar och badorter. Ännu gå några sena semesterfirare på den idylliska Marsstrandsön eller Lysekils och Fiskebäckskils solvärmda klipphöllar, när inte de breda, trygga kosterbåfarne gunga dem ut mellan skären för att låta dem en sista gång se havets ljusa sommaruppsyn, innan höststormarne göra det hofullt och vildt. — Sillfisket begynner nu äfven sätta spår i det dagliga lifvet utefter kusten. Häromdagen kom den första båten med skarpsill in till Fiskebäckskil, hvilket synes å vår bild numro två. Konservering och förpackning af densamma är nu i full gång — ett 70-tal personer arbetar f. n. i Lyckes söners konservfabrik, och vi torde väl snart nog få se resultatet i marknaden.

Af våra öfriga Fiskebäckskilsbilder märkas en exteriör af den villa, hvori västkustens specielle skildrare i färger, Carl Wilhelmsson, bor och har sin ateljé med härlig utsikt öfver Gullmarn och hafsbandet. Där ha ej få af hans mästerliga västkustbilder trollats fram på duken och burit vittnesbörd om kraften och sanningen i hans konst. — Det fäcka Bökevik, ångbåten Ran nere vid badhusbryggan o. s. v. framkalla helt säkert angenäma sommarminnen hos åtskilliga af våra läsarinor, som själfva för endast några veckor sedan njutit af platsens behag och muntra badortslif.

1. På klippans branter. 2. En fiskebåt med skarpsill har ankommit. 3. Lyckes söners konservfabrik i Fiskebäckskil. 4. Tvättning och forkning af konservburkarne. 5. Inläggning af skarpsillen. 6. Konstnären Carl Wilhelmssons villa. 7. Ångaren Ran, som

uppehåller trafiken mellan Fiskebäckskil och Lysekil. 8. Badgäster i det gröna bland klipporna. 9. Parti af badorten med kall- och varmbadhuset längst ut i fjorden. I förgrunden Bökevik, där badgästerna hålla sina kafferep. 10. En gatuidyll. — J. Edgren foto.

Bland internerade krigare i Schweiz.

Montana, sommaren 1916.

SAKTA OCH IHÄRDIGT klättrar bergbanan upp mot Montana, upp mot den stora bergstationen, där numera cirka 400 sjuka soldater söka att efter krigets och fångenskapens lidanden återvinna krafter och hälsa. Långsamt går det uppför mot bergen och vidderna, som komma allt närmare och närmare, under det att dalen därnere sjunker allt mer och mer, tills den slulligen ligger helt och hållet i fågelperspektiv med små, små hus, åkrar,

därnere. Se det svinande litet; en liten marionetteater med små dekorationer och fonder. Hvad de måtte vara lyckliga nu häruppe i den stora tystnaden, den stora friden! Eller äro de kanske ändå ej nöjda? Längta de kanske trots allt tillbaka till marionetteatern? Ha de ännu nog lifskraft kvar för att vilja sprattla med därnere på scenen?

Vår reskamrat ger tydligt svar på alla dessa frågor. Det är en internerad fransk soldat, som flera må-

ängar och vinfält — alltsammans i utsökt miniatyrformat. Tryggt och säkert färdas vi uppåt, alljämt uppåt mot de stora höjderna. Hvilken underbar färd upp mot ljus, luft och frihet, långt bort från allt som är smått, fultigt, obetydligt.

Ovillkorligen vandrar tanken öfver till alla dessa stackars människor, som nu efter krigets alla fador äntligen kommit upp i högre och renare luft. Och ovillkorligen frågar man sig, om de ej måste se hela lifvet just så som vi nu se dalen

1. Montana med Palacehotel. 2. Sjuka och läkare i Montana. 3. En ny sändning sjuka an-

nader vistats i Montana. Just nu har han haft permission och varit nere i byn ett slag.

— Man står inte ut i längden däruppe — måste ha en smula omväxling emellanåt. Mon Dieu, man är väl inte fånge längre.

Han är parisare med pigga, svarta ögon och en massa talande gester. I det civila lifvet var han kånhandad droskkusk eller chaufför, men det är längesedan nu — det talas ej längre om. Nu har han i två

länder. 4. De svårast sårade färdas i vagnar. 5. o. 6. Naturscenerier från Montana. :- :-

års tid successivt varit soldat, fånge och internerad, och det är ämne nog för att fylla ut en halftimmes konversation i bergbanan med. Han har berättat sin historia hundratals gånger förut och vet precis hvilka poänger som intressera åhöraren.

Hur han blef sårad?

Jo, det var under en reträtt, en kula i benet — och så i ett slag voro kamraterna borta, han visste ej hur. Han var för svag att söka dem, blef liggande i en grop i marken och låg där två dagar och två nätter med kulorna hvinande öfver hufvudet. Några droppar sprit i en fältflaska — men för öfrigt ingenting.

— Två dagar och två nätter, ni förstår, det är långt, det är en evighet, och ändå lefver man och hoppas på räddning. Så ser man då ändligen en natt människor, som närmar sig, man kryper efter dem, tigger dem om mat och vatten, tänker ej på om det är vänner eller fiender, bryr sig ej om någonting annat än att man är förstig och vill dricka, dricka, dricka. Och så är man fånge hos fienden —. Oh, lå, lå, om man bara hade kunnat fly medan det var tid! Men man tänker ej så långt, när man legat i en grop två dagar och två nätter.

Hur tyskarna behandlat honom?

— Som fånge betraktadt — åh, man kan knappast ha det sämre! En barack där det regnar in, mat — så litet som möjligt, en järnhård disciplin, som ej blundar för minsta förseelse.

Men som sårad?

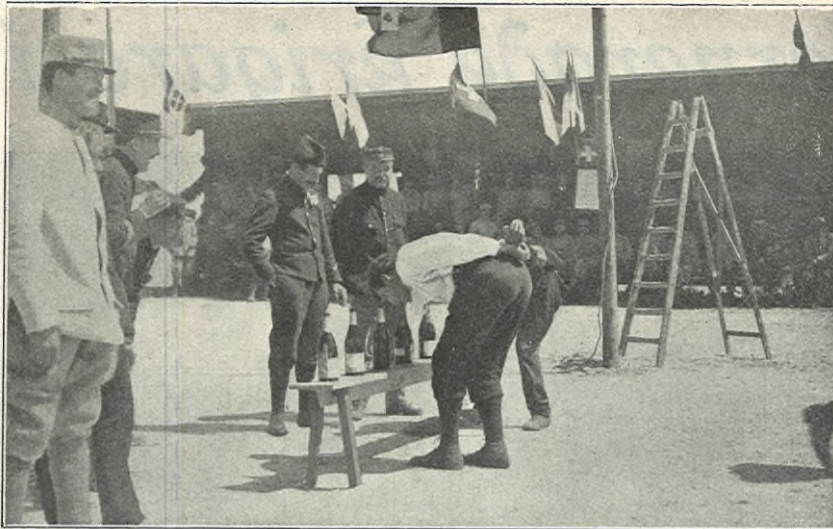
— Nåja, den rättvisan måste man göra tyskarna — som sårad har man intet att klaga öfver. Man har sin skötsel, och den kan inte vara bättre och noggrannare än den är. Så länge man är sårad går det väl an, men då man enbart är fånge. — gud bevare en för den behandlingen!

— Nå, här i Schweiz då? Det är väl paradiset, friheten, räddningen i jämförelse med alla dessa fador?

Fransmannen ler ett litet ironiskt öfverseende löje och rycker på axlarna.

— Eh bien! jag beklagar mig visst inte, långt därifrån. Vi ha alla blifvit väl mottagna här i Schweiz. Ni vet hur det är, när tågen med de internerade komma: massor af folk, blommor, vive la France! och så vidare. Men, ni förstår, det är ändå inte friheten här helt och hållet. Med permission kan man visserligen komma öfver hela Schweiz, man kan stå alldeles vid gränsen och säga sig: där borta ligger Frankrike, där borta har jag hem, hustru och barn, allt som är mitt — och ändå kommer man inte ditin. Man kan ju försöka rymma, om man är ung och våghalsig, men det är en dumhet, ty kommer man också dit, så blir man ju ändå strax sänd tillbaka till Tyskland. Nej, det är inte friheten, och det är säkerligen inte heller paradiset. Tänk er bara, min hotellvärd — en naturaliserad tysk — hvad kan man väl vänta af en sådan! Det är en kost så det är ynkligt åt det, och när man vet att franska staten betalar 5 francs om dagen för en... Jag beklagar mig inte, det var sämre i Tyskland, men i alla fall, i alla fall 5 francs om dagen...

Nej, sannerligen, det är ännu långt upp till de stora vidderna! Och likväl stannar bergbanan med ett ryck midt uppe i ett af de härligaste berglandskap på jorden. En sista solreflex ger ännu en svag rosafärg åt alp-

En stunds förströelse.

topparna — dalen har helt och hållet försvunnit. Vi vända oss ännu en gång till reskamraten:

— Nå, detta då, hela detta härliga panorama, det är väl ändå en tröst i landsflykten?

En sista axelryckning och ännu ett öfverseende löje.

— Storartadt, enastående! Men då man beundrat det 12 timmar om dagen i några månaders tid, så kan man det. Intet lif, ingen omväxling! Och så längtar man hem igen, hem till sitt.

I tankarna ser han troligen för sig en smutsig bakgård någonstans i Paris' utkanter, där madame hänger upp tvätt och där barnen skrika och väsnas borta vid soptunnorna.

Och efter ett artigt farväl går han, stödd på sin käpp, med minen af en martyr, upp mot sitt hotell för att se hvad "le sale boche" kokat ihop till kvällsmat åt honom.

Han är ett typiskt exemplar af Montanas cirka 400 internerade sjuklingar. Och troligen äfven af de cirka 15,000 som för närvarande äro fördelade lite hvarstans i Schweiz. De ha det bra, i många fall alldeles för bra, och ändå äro de ej nöjda. Men hvad saknas dem då? Friheten, friheten och återigen friheten! De ha allt, allt hvad de kunna önska sig utom detta enda: friheten att fara hem till sitt land igen. De veta alla det villkor på hvilket Schweiz tagit emot dem: förbindelsen emellan Tyskland och Frankrike att omedelbart till fienden återlämna den internerade krigare, som från Schweiz flytt till sitt respektive land. De inse omöjligheten för Schweiz att på andra villkor emottaga och ansvara för främlingar från två i krig varande nationer, och de förstå klart och tydligt, att de genom ett rymningsförsök intet ha att vinna. De ha intet annat att göra än att vänta — vänta på fred. Man har gjort allt för att mildra väntetiden för dem och ändå äro de ej tillfredsställda. Förunderliga människonatur, som ständigt längtar ned till lifvets marionetteater, då höjderna le emot dem med sitt mest soliga, sorgfria leende.

De största hotellen i Montana äro reserverade för dem. Palace Hôtel, som förr vimlade af rikt och mondänt folk, är nu öfverhopadt af krigare. Två och två eller tre och tre ha de tagit de eleganta hotellrummen i besittning, och de långa verandorna och gallerierna äro anordnade till ypperliga ligghallar. Stora hallen med de djupa fåtöljerna och sofforna är visserligen reserverad för officerarna, men annars kunna soldaterna fritt röra sig öfverallt inom- som utomhus. De flesta lyxföremål ha försvunnit, men det finnes dock kvar tillräckligt af detta lifvets goda för att ge dessa enkla människor vanor

af komfort och bekvämlighet, hvilka de säkert ej så lätt bli af med, då de efter kriget i många fall måste återgå till ett lif fullt af arbete och umbändanden.

De respektive staterna betala 5 francs om dagen för soldat och 8 francs för officer. Dessutom har soldaten 50 centimes om dagen för medicamenter och tvätt samt 25 centimes i fickpengar. Vid sidan af denna moderata inkomst ha de internerade rättighet att förtjäna pengar på egen hand, i den mån det är dem möjligt. Obligatoriskt är endast för dem hvilkas hälsa tillåta det, 2 timmars dagligt arbete hvaraf förtjänsten tillfaller Le comité

de secours. Därefter har hvar och en rätt att fritt disponera sin tid och sin eventuella arbetsförtjänst. Olyckligtvis har arbetet sällan en stor dragningskraft för de internerade, och kan man genom läkarepermission bli befriad därifrån — så mycket bättre. Och ändå finns det ett stort val af arbetsområden, och man söker så mycket som möjligt utnyttja hvars och ens talang eller yrkesskicklighet. Här finns murararbete för muraren, byggnadsarbete för byggnadsarbetaren, trädgårdsarbete för jordbrukaren. De klenare läras att tillverka hängmattor, träschor, leksaker samt äfven broderier, hvilket senare yrke har verkligt skickliga utfövere. (För de bildade soldaterna har man till vintern tänkt anordna föreläsningkurser, som sätter dem i tillfälle att fortsätta sina studier, och de friskare bland dem skola troligen få tillåtelse att vistas vid universiteten i någon eller några af Schweiz' större släder.)

Förströelser saknas ej heller. Allt som ofast anordnas små teaterföreställningar, där soldaterna spela med, samt alla sorters spel och läflingar, där de kunna deltaga. Den käraste sysselsättningen är emellertid ett besök hemifrån. Det händer nämligen allt som ofast, att anhöriga komma för att hälsa på några dagar. Alla typer och klasser äro representerade bland dessa besökande, men dem man mest lägger märke till är kanske ändå bondkvinnorna från Bretagne i sina vackra dräkter. — En gammal kvinna kommer just in i en bod tillsammans med sonen för att låta honom välja sig ett minne af denna dagen, då de ändligen fått återse hvarandra.

— Välj bara, min son, säger hon, välj bara det vackraste och finaste du ser, tänk inte på hvad det kostar! Du vet nog att ingenting är för dyrt eller för fint för dig.

Och medan sonen tveksamt letar bland parfymflaskor och fotografiramar, släpper hon honom ej med blicken en enda sekund.

— Ni skall veta jag har inte sett honom på nära två år, tänk er det, två långa år.

Och tårarna strömma utför de skrynkliga kinderna vid tanken härpå.

I de flesta fall bekosta de anhöriga själva sin resa, men det händer också att de fatigare bland dem få medel härtill från en särskild fond, som bildats för detta ändamål: L'œuvre du revoir.

Något som särskildt frapperar den besökande är, att man i Montana med stor omsorg skiljt belgier och fransmän från hvarandra. Det är lätt förklarligt, att man af princip så mycket som möjligt sökt skilja fransmän och tyskar åt, och att man i största möjliga mån sänt tyskar till de tysktalande delarna af Schweiz och fransmännen

Sydsvenska Kredit Aktiebolagets

Stälning den 31 Aug. 1916.

Tillgångar:	
Kassabehållning	2,338,670: 61
Obligationer	13,242,317: 40
Fastigh. o. inventarier	5,172,506: 59
Reverser mot säkerhet	74,205,464: 53
Växlar	43,147,141: 74
Kreditiv och Löpande räkningar	15,445,893: 19
Hos inhemska banker	712,371: 40
» utländska banker	15,466,817: 06
Å andra räkningar	8,047,920: 33
Kronor	177,779,102: 85

Skulder:	
Aktiekapital	20,000,000: —
Reservfond	7,250,000: —
Pensionsfond	259,094: 71
Deposit. o. Kapitalr.	68,409,922: 97
Sparkasseräkning	39,946,808: 80
Giro- o. Löpande räkn.	18,625,106: 67
Postremissvexleräkning	3,238,518: 60
Till inhemska banker	5,517,689: 65
» utländska banker	2,396,460: 98
AF utl. banker ins.	2,319,381: 58
Å andra räkningar	9,816,118: 89
Kronor	177,779,102: 85

Recept å gröt, kokt i vatten.

Svalöfs lösa kornflingor.

115 gr. kornflingor
1 liter vatten
salt.

Beredning. Flingorna läggas i det kokande vattnet, hvarefter kokningen fortsättes 15—20 minuter. Få flingorna på förhand svälla i vatten under cirka en timmas tid, behöfver gröten endast 5 minuter för att koka tillräckligt mjuk. Afsmakas med salt och serveras med mjölk.

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH OSTMAN-SUNDSTRAND
Inneh. af Elisabeth Ostmans Husmoderskurs i Stockholm.

FORSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 17—23 SEPT. 1916.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; halstrad gädda med smält smör och potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Juliennessoppa; stekta färskotletter med potatis och lingonsallad; mörtårta med frukt och maräng samt vispad grädde.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; ägg; kaffe eller te. Middag: Pudding af kött och risgryn (buljongskött från söndag) med smält smör; äpplsoppa.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; stekt kött-pudding (rester från måndag); kaffe eller te. Middag: Grönsoppa med mjölk; kokt småtorsk med senapsås och potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafremjölsvälling med frukt-kompott; risotto; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kälrotspudding med tomatås; strutar med vispad gräde och sylt.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; sillgratin; mjölk; kaffe eller te. Middag: Får i kål; plättar med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt selleri mtd skinka; mjölk; kaffe eller te. Middag: Vegetarisk jordärtskockspuré; falsk fiskfärs med svampsås.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; strömming med potatis; kaffe eller te. Middag: Blodplättar med lingon och smält smör; körsbärsoppa.

NYA
WERMLANDS-TIDNINGEN
Grundl. 1850 Karlstad Grundl. 1850
är Värmlands största och äldsta tidning.

GAHNS Farena-crème.

En kund skriver därom:
»Farena Hafre-crèmen var så ypperlig att vi kunna lämna Er de alla vackraste intyg som vi rimligtvis kunna åstadkomma i ord. Den står långt före allt annat, som vi begagnat.»

Henrik Gahns Aktiebolag, Uppsala.
Kungl. Hofleverantör.

RECEPT:
Stekta färskotletter f. 6 pers.) 12 färskotletter, 1 msk. salt (15 gr.), 1/2 tsk. hvitpeppar, 4 msk. smör (80 gr.), 1 1/2 dcl. köttsky eller buljong.
Beredning: Färskotletterna böra huggas med långa ben och vara omkr. 2 cm. tjocka. De torkas med en duk, urviden i hett vatten, putsas, benen skrapas och kotletterna bultas på båda sidor samt ingnidas med en blandning af saltet och peppar.
En stekpanna upphettas, smöret bryns däri; kotletterna läggas i och stekas 5—8 min. på hvarje sida. De läggas upp på varmt serveringsfat, stekpannan vispas ur med den kokande köttskyn och säsen hålles öfver kotletterna. De serveras med stekt potatis, potatispuré eller grönsaker.
Kotletterna kunna äfven paneras och stekas på samma sätt.

Mörtårta med frukt och maräng (f. 6 pers.). Se Iduns kokbok N:o 975.
Pudding af kött och risgryn (f. 6 pers.). 1/2 kg. benfritt, stekt eller kokt kött, 1—2 rödlök, 4 msk. smör (80 gr.), 2 tsk. salt (10 gr.), 1/2 tsk. hvitpeppar, 3—4 dcl. steksås eller god buljong.
Ris: 1 1/2 dcl. risgryn (150 gr.), 1 1/4 lit. mjölk, 1 msk. smör (20 gr.), 2 ägg; 1 tsk. salt.
Till formen 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.
Beredning: Köttet skäres i tunna skifvor eller hackas fint (males ej). Löken skalas, hackas och bryns i smöret i en stekpanna, köttet läggas och bryns väl, kryddas och blandas med den kokande säsen eller buljongen.
Risgrynen sköljas med kallt vatten, skällas i hett vatten, påsät-

tas i den kokande mjölken och få koka mjuka, då de upphållas, blandas genast med det kalla smöret och få afsvalna. De uppvisade äggulorna tillsätts jämte saltet och sist nedskäras de till hårdt skum slagna äggvitorna.
En pajform smörjes med smör och bestros med stötta skorpor. Puddingen gräddas i ugn omkr. 30—40 min. Serveras med steksås eller smält smör.
I stället för lök kan fint hackad salt- eller syltgurka användas. Puddingen kan göras enklare genom att använda flöttyr i stället för smör och utesluta äggen i riset.

Risotto (f. 6 pers.). 1 medelstor portug. lök, 100 gr. smör, 180 gr. carolinarisgryn, 1 gr. stött saffran, 1/2 lit. god grönsaksbuljong, 1—2 msk. rivfen parmesanost, 1 burk blandad svamp (1/4 lit.), salt.
Beredning: Löken skalas, hackas fint och fräses väl i 50 gr. af smöret i en kastrull. De sköljda risgrynen läggas i jämte det fint stötta saffranet och omrörs öfver svag eld, tills de äro väl blandade med smöret. Då tillsättes buljongen, litet i sänder, under det grynen röras flitigt med trälof. Risgrynen få därefter sakta koka med lock, under det de ofta röras om, tills grynen äro mjuka och börja mosa sig. Anrättningen afsmakas med svampen; skuren i fina tärningar och fräst i resten af smöret, parmesanosten och salt.
Serveras som frukost eller mellanrätt.

Kälrotspudding (f. 6 pers.). 1 liten kälrot, 2 1/2 msk. smör (50 gr.), 2—3 tsk. socker, 1/2 tsk. salt, 1 1/2 lit. potatis, 2 msk. smör (40 gr.), 3 dcl. tunn grädde eller mjölk, 1—2 ägg, 1 tsk. salt (5 gr.), 1 tsk. socker (5 gr.).
Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 1 msk. stötta skorpor.
Beredning: Kälroten sköljes, skalas med tjocka skal och skäres i små tärningar. Dessa bryns vackert ljusgula i smöret tillsammans med sockret och saltet under omkr. 3/4 tim. Potatisen borstas, skalas, kokas mjuk och drifves genom purépress. Det kalla smöret nedröres i moset med en gaffel tillika med de uppvisade äggulorna och grädden. Kälrotstärningarna blandas med potatismoset, och sist nedskäras de till hårdt skum slagna äggvitorna. En eldfast form smörjes med smör och bestros med stötta skorpor. Massan hålles i, och puddingen gräddas i god ugnsvärme (omkr. 250°) omkr. 3/4 tim. Serveras genast den tagits ur ugnen med tomatås.

Strutar (omkr. 20 st.) 65 gr. smör, 65 gr. florsocker, 75 gr. prima mjöl, 4 äggvitör.
Beredning: Smöret smältes och sockret tillsättes genast, därefter irörs mjölet och de till hårdt skum slagna äggvitorna. En plåt värms, smörjes väl, och degen lägges därpå med en tesk., utstrykas till runda kakor med stora mellanrum, emedan degen breder ut sig. Kakorna gräddas hastigt i varm ugn, tills de hafva vacker gulbrun färg. De lossas med knif från plåten medan de stå kvar i ugnen och vridas medan de äro heta i form af en strut. Strax innan de serveras fyllas de med tjock vispad grädde, tillsatt med sylt efter smak.

Falsk fiskfärs (f. 6 pers.) 1 hg. smör, 5 dcl. gräddmjölk, 1 hg. mjöl, 5 ägg, salt, socker, hvitpeppar.
Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.
Beredning: Smör och mjöl få koka upp, mjölet vispas under full kokning, och smeten får koka, tills den släpper pannan, hvarefter den slås upp i ett fat och får kallna. Då irörs 3 hela ägg och 2 gulor, ett i sänder, och smeten röres 10 min. Sist nedskäras de återstående 2 äggvitorna, slagna till hårdt skum, och massan afsmakas med kryddorna. Den hålles i en smord och brödbestrod puddingform, som rymmer 1 1/2 lit. locket lägges på och färsen kokas i vattenbad i ugn eller ofvanpå spisen 1—1 1/2 tim. Stäljes upp och serveras genast med potatis och svampsås.

FERROL SINGER

ÄLDSTA MÄRKE
BÄSTA SYMASKIN

Obs!
VARUMÄRKET
"FYRTORNETS"
Svenska

är det kraftigast apitgifvande och mest stärkande af alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lätsmält fördrages det af den ömålrigaste mage. Vid blodbrist och svaghet af största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tagas af såväl barn som vuxna.

Tillverkas af
APOTEKET VASENS DROGHANDELS LABORATORIUM, STOCKHOLM.
Originalflaskor om 500 gram, Pris Kronor 2.25
BILLIGT! - Finnes af alla apotek - BILLIGT!

Alla som själfva vilja måla i hemmen och önska ett utomordentligt vackert och hållbart arbete böra använda emaljfärgen **Chinalack**. Arsenikfri enl. nya giftstads-gan. Erhålles hos alla färg-handlare.
Se till att Ni verkligen får Chinalack och tag ingen annan. Fabrikant: **Dorch, Bäcksin & Cos A.-B.**, Göteborg och Stockholm.

Ekströms JÄSTMJÖL
Ekströms VANILJ SÖCKER

Hydrozon-Salva
för sårnader m. m.

OXYGENOL-SALVA
Med vätesuperoxid

CLOETTAS GULD-CACAO
I vidstående förpackning säljes överallt
1 HEKTO 45 ÖRE

1 ÖRE | **4 ÖRE**
risgryn 20 gr. har samma näringsvärde som **ETT ÄGG**
risgryn 80 gr. har samma näringsvärde som **EN BIFFSTEK**
(enligt Lifsmedelkommissionens broschyr).

Starta
alltid med en stor kopp af
HULTMANS RENA CACAO

PHOSPHO-ENERGON-PILLER
FÖRORDAS AV LÄKARE
»vid allmän svaghet, nervositet, öfveranstängning och sömnlöshet.»
SÄLJES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Agra
Yoghurtmargarin

"På säker grund byggas solida hus - en väl placerad annonsering förfelar icke målet".
Idun som är jämnt spridd öfver hela landet ställer gärna sin erfarenhet till Eder tjänst.

DÅ LARS PETTER SKULLE VIITNA.

Verklighetshistoria från en småländsk skogsbygd af F. J.-n.
Den gamle välvillige prosten i Fagerhult, beläget sju mil norr om Kalmar och således i Smålands värsta obygd, hade efter bästa förmåga sökt att hos Lars Pettersson - i dagligt tal förkortat till »Lars Petter» - inprägla edens stora vikt och betydelse samt vådan af mened.
Lars Petter var ganska skral i sin kristendom, i synnerhet hvad utanläsning beträffar, men hans själsörjare tyckte sig ättiligen finna honom i stånd att fatta det ättönde budet och utfärdade därför med lugnt samvete det intyg, som

Lejon Dantar och Strumpor.

PRIMA KVALITE! BÄSTA UTFÖRANDE!

HVARJE PAR STÄMPLADT MED OFVANSTÄNDE VARUMÄRKE

FINNAS I ALLA VÄLSORTERADE SYBEHÖRS-MANUFAKTUR- & KORTVARUAFFÄRER.

häradsrätten i Staby infordrat. Lars Petter skulle nu få vittna i målet mellan Johan i Klo och Sunesson i Grönskära, hvilka lågo i process med hvarandra angående något ohägn, som af den förres ungnöt skulle ha gjorts på den senares timotejålt. Det var Johan, som åberopat Lars Petter som vittne, men Sunesson ville icke tillåta hans hörande, förrän han kunde förete intyg från prosten, att han var vederhäftig och tillräckligt hemma i sin kristendom. Och, då flera af nämndemännen kände Lars Petter, som en visserligen beskedlig, men tämligen enfaldig karl, så ålade domstolen honom att vara försedd med ett dylikt intyg till påföljande rättegångstillfälle för att blifva vittnesgill. Lars Petter var nu på väg från prostgården med intyget förvarat innanför västfodret. När han kom ut på landsvägen, tog

han fram det och stafvade med möda ihop innehållet, hvarefter han med så raska steg hans obändiga storstofil tillåto, fortsatte framåt, tills han kom till en byväg. Det var vägen till Klo. Sedan han vikit af på denna, saktade han genast farten och såg sig noga omkring. Kort därefter närmade sig en person gående öfver en slätteräng alldeles invid vägen. Det var en liten kutryggig gubbe med hvassa, illpariga drag. Så snart han visat sig för Lars Petter, gick han hastigt mot ett tätt busksnår och gaf med en liten handrörelse tecken åt denne att följa efter. Där stodo de nu midt emot hvarandra, den lille Johan i Klo och hans blifvande vittne, Lars Pettersson, som var en stor och kraftig karl. — Nå, min kära Lars Petter, sade Johan, — ä' saka klar nu?

I stället för att svara tog denne blott fram prostens intyg och lämnade det åt Johan, som genomgående det under ett belåtet grin. — Den häringa lappen ä' värd pengar för bå' dej och mej. sade han slutligen. — Visa nu på tinget att du ä' karl för din hatt, så ska' vi kväsa den stinne Sune! Men du glömmor nog inte, att han vråkade dej från torpet. — Nä-ä, de' kan du lita på! sa' Lars Petter med eftertryck, och hans annars så fadda och intetsägande ansikte fick för ögonblicket ett hårdt och bestämdt uttryck. Johan tog emellertid upp en gammal sliten pung och lämnade Lars Petter en hopvikt femma. — Här ha' du, »som sagt va'», Lars Petter, ä' di tie få' du, så fort domen ha' fallit. — Nä-ä, du hade väl svårt att klara dej för gamle prosten, tillade han ironiskt! — Ja, noj va' de' marit alltid bekräftade Lars Petter. — men nu ä' de' över, som väl ä'! — Ja, du ä' ingen dumbom, Lars Petter, och förstår va' ja' sagt dej, att samvetet, di kalla de' vill präster ä' herremän ska' va' för fattigt folk, men själfva bestå di sej inte me' nå't. Säger du precis som ja' sagt dej, blir Sune' bet, ä' du har. dej e' tia te — för de' ä' de' minsta... Men du få' inte säga ät nån levande själ, att vi träffats, förstår du! Efter denna sista förmaning smög sig Johan öfver skogshultet och gårdarna hem till sitt. (Forts.)

BREFLÄDA

REDAKTIONENS BREFLÄDA.

Flitig läsarinna. Som svar ä Eder fråga 175 hänvisas Ni till Stenografbyrån, Regeringsgatan 31, Stockholm. Där erhåller ni tvifvelsutän önskade upplysningar. Angående de båda öfriga frågorna ha tyvärr inga svar kunnat inhämtas. Femina. Lyckades inte. Laila. Afböjes. Volontär. Ni är ännu icke färdig ens hvad själfva formen beträffar. Det blef därför pappersskroggen. Darnley. Om er novells hjälptinna hade lagt i dagen något af sin omtalade »spiritualitet», skulle vi kanske kunnat reflektera på denna märkvärdiga Fanny M. Men nu förefaller hon enbart trivial. Sven Spelman. Sänd dikten till föremålet. Vi kunna garantera eder, att där kommer den att få ett ömt mottagande.

För hemträdgården.

Hyacinter, Tulpaner, Konvaljer, Narcisser, Crocus m. fl. lökar böra nu planteras i trädgården, där de blomma så snart snön försvunnit. I boningsrum kunna de äfven lätt och säkert drivas till blomning under vintern. Anvisningar angående odlingen finnas i vår blomsterök-katalog, som gratis sändes kunder och andra intresserade. För Eder bekvämlighet vid beställningens insändande ha vi i anordningen medtagit nedanstående kupong, hvilken vi bedja Eder afskilja samt insända, om möjligt i dag.

Algot Holmberg & Son Trädgårdsafdelningen NORRKÖPING.

Afklippes här. I. Beställningskupong. Från Algot Holmberg & Son, Trädgårdsafdelningen Norrköping, beställer undertecknad pr eterkraft — postförskott — följande:

- .....st. Blomsterök-kollektionen "Hemträdgården"..... Kr. 1:50 innehåller 15 st. prima lökar i lämpligaste sortering.
  - .....st. Blomsterök-kollektionen "Hemrefnaden"..... Kr. 2:50 innehåller 35 st. prima lökar i lämpligaste sortering.
  - .....st. Blomsterök-kollektionen "Haarlem"..... Kr. 4:50 innehåller 75 st. prima lökar i lämpligaste sortering.
  - .....st. Konvaljegrupp nr I, för drifning i rum..... Kr. 0:60 innehåller 10 st. konvaljegröddar, isbehandlade.
  - .....st. Konvaljegrupp nr II, för odling på kalljord..... Kr. 0:50 inneh. 10 st. konvaljegröddar.
- Prisen gälla emballagefritt. — Ej fraktfritt. Återförsäljare antagas.

Mitt namn:..... Bostad:..... Adress:.....

VECKANS PRISTÄFLING.

PRISTÄFLING N:R 38. 16 JÄRNVÄGSSTATIONER.

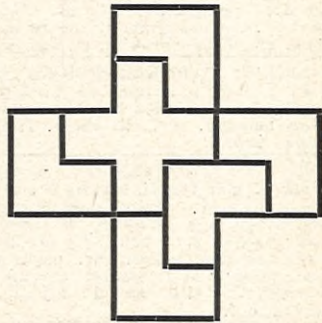
- hed
- brott
- sjö
- kvarn
- möra
- fors
- fors
- träsk
- byn
- kvarn
- torp
- torp
- bo
- vik
- dala

Första delarna af de 15 namnen på järnvägsstationer äro utelämnade. När dessa funnits erhålles af deras begynnelsebokstäver namnet på den 16:de järnvägsstationen. Namnen skola ej ändra ordningsföljd. L. B.

Lösning, märkt pristäfling nr 38, insändes, undertecknad med namn och adress, till Red. af Idun senast den 7 okt. 1916.

De två första rätta lösningarna, som vid granskningen påträffas, erhålla pris, resp. 10 och 5 kronor.

LÖSNING TILL PRISTÄFLING N:R 34

Första priset tillfaller: Fru Ana Stark, Karlstad. Andra priset tillfaller Fr. Mina Almqvist, Husum.

IDUNS TIDSFÖRDRIF.

KINESISK LABYRINT.

Försök att finna vägen till mannens nästipp.

HALSHUGGNA ORD.

Tag hufvudet af ett ritmaterial och det återstår en vägledare på sjön. Tag hufvudet af en vätska och det återstår en vikt. Tag hufvudet af ett fettämne och det återstår en sjögudinna.

FÖRSKJUTNINGSSUPPGIET.

Dresden, Palermo, Hallingsdal, Gunnarstorp, Biarritz, Bender, Bonarshede.

Dessa ord skola sättas under hvarandra i samma ordningsföljd de hafva men på så sätt att en lodrät rad — läst uppifrån och nedåt — bildar namnet på ett land i Europa, och en annan lodrät rad — läst redifrån och uppåt namnet på ett rike i Asien.

VÄXLANDE BEGYNNELSE- BOKSTÄFVER

Med K är jag ett rike, med G och D kvinnonamn, med Dv namn på en flod, med St åter ett kvinnonamn, med M ett mordvapen, med L något som kan rädda lifvet samt med P något olidligt.

LÖSNINGAR

TILL TIDSFÖRDRIFVET I N P 37

GATAN: Läck — bläck. REBUSEN: Porträtt. DEN GEOGRAFISKA FRAGAN: Kina-t-Ob. = botanik.

Till salu eller att hyra!

Villa Framnäs, invid Stjärnhofs station i Södermanland, vackert belägen vid landsväg och sjö, innehåller 9 rum, jungfruk och 2 kök, inbyggd glasveranda i nedre och öppen veranda i öfre våningen. Här till trädgård, nödiga uthus, källare och rymlig torkvind. Lämplig till pensionat eller rum för resande med kafé, som saknas på platsen. Närmare upplysningar Rikstel. Stjärnhof nr 1 eller i bref »Villa Framnäs», Stjärnhof.

Ferrin

Fås på apoteken
Bästa järnmedel
Utmärkt styrkande.
Apoteket Lejonet, Malmö.

Extrafint Kärnmjöl
LEJONKÄRN
TRELLEBORGS ÅNGVÄRMS
AKTIEBOLAG
YPPERSTA HVETEMJÖL.

DET NUMERA FÖRNÄMSTA HVETEMJÖLET ÄR

Illustr. Korrespondenskort.

Vykort, Bref, Kuvert allt — i ett!

Bild av corps d. l., monogram, vapen, djur m. m. enligt eget original.

Smakfullt, praktiskt. Prof m. 20 öre porto fr.

Bokf. SCRIPTURA, Stockholm.

Nornans Jästpulver

Jäskraftigt och hållbart.
Säljes i välsorterade affärer.

Extra fin, väl lagrad, kryddad fetost

mycket god, utsäljes för det låga priset af kr. 1:52 pr. kg. per efterkraft. Minst 1 ost c:a 12 kg. 3 ostar fraktfritt.

G. W. Gustafsson, Tel. 15 73. Nya Torget, Norrköping.

"La Mascotte"

Franskt skönhetsmedel — Kosmetikens triumf.

Nyhet: "La Mascotte-crème"

Hög kvalitet och framstående egenheter hafva förorsakat »La Mascotte» stora framgång. Preparaten äro lagligt skyddade genom Kungl. Patentverket. Säljas i alla klassiska Parfumerier, Varuhus, Droghaffärer och Damfrisørsalonger öfver hela landet.

EN FREJATABLETT

lindrar den relsammaste hosta

SÄLJES I ÅSKAR 2 30 ÖRE I PÅSAR 2 10 ÖRE

Husvarna Central Bobbin

utmärker sig genom utomordentligt lätt gång, mycket stor hastighet, kort nål, stor hållbarhet mot slitning och stor spole. Arbetar därför alltid till ägarens belåtenhet.

En svensk symaskin bör finnas i hvarje svenskt hem.

LEDIGA PLATSER

Sänd aldrig originalbetyg utan endast bestyrkta afskrifter när Ni svarar på annons om ledig plats.

BARNSKÖTERSKA el. barnhushållare, pålitlig o. kunnig, sköta två småbarn, får gen. plats. Betyg o. foto. Kapten Ståhlhammar, Jönköping.

HUSMODER. Plats finnes i Göteborg hos tjänsteman för en bildad, barnkär, medelålders dam, för att tråda i moders ställe, såväl med barnens vård och kärleksfulla uppfostran, som med hemmets skötsel i öfrigt. Endast ä verkligt barnkär dam reflekteras. Sv. till »Barnkär» Sv. Annonnsbyrå, Göteborg med upp. om löneanspråk m. m. emoteses.

PALITLIG, BARNKÄR FLICKA får plats i liten prästfam. på landet i Jämtland, att tillika med husmoder sköta hemmet. Sv. till »Sept. 1916», Iduns exp.

FÖR EN ANSPRAKSLÖS, barnkär flicka af god familj, kunnig i sömn. och som med ordning och intresse kan åtaga sig skötseln af trenne barn i ålder 9, 5 och 2 1/2 år, finnes plats den 1 nov. Sv. med foto samt uppgift i referenser ävensom löneanspråk till »God hjälp», Helsingborg.

ENKEL, BILDAD FLICKA, verkligt intresserad af barn, kunnig i enkl. sömn., erhåller plats 1 okt. att med husmoders hjälp ha hand om 6 barn. Jungfru till öfriga sysslor finnes. Lön 20 kr. i mån. och eget rum. Sv. till »Frisk och pålitlig», Iduns exp. f. v. b.

BARNJUNGFRU pålitlig och ordentlig, med goda rekommendationer sökes för 4 barn i åldern 3-8 år. Sökanden bör vara kunnig i sömnad, samt villig hjälpa till med hvarje-handa göromål. Platsen är ledig slutet af oktober eller eventuellt förr. Svar, helst med fotografi, sändes till Fru Lily Öfverström, Berzeliiagatan 25, Göteborg.

RASK OCH ORDENTLIG landsflicka med hög för husligt arbete erhåller plats i landthushåll. Svar med uppgift om lön och ålder till »Pålitlig», Eskilstuna p. r.

PÅ HERRGÅRD å landet önskas till 15 sept. bildad anspråkslös, snäll lärarinna att läsa 2 kl. kurs med göromål m. m. Sv. t. »A. R.» Iduns exp. f. v. b.

ENSAMJUNGFRU med vana att på egen hand förestå hushåll och fullt kunnig i matlagning, erhåller plats genast eller 1 okt. i familj om 3 äldre personer och 2 barn jämte barnfröken. Vänning 6 rum. Sv. med fotografi, lönepret., betyg och uppgift om ålder till »O. A. N.» p. r. Packhusplatsen, Göteborg.

BARNFRÖKEN erhåller plats 1 okt. varest två gossar, 1-3 år finnas. Fordras dessutom att gå frun tillhanda i hemmet. Sv. med fotografi, lönepret., uppgift om ålder etc. till »O. A. N.» Göteborg, p. r. Packhusplatsen.

BÄTTRÉ FLICKA. Som sällskap och hjälp med läxläsning och pianospelning med fyra barn i åldern 10-16 år erhåller bättre flicka pl. nu gen. i Göteborg. Sv. m. betyg o. foto till »Bildad o. musikalisk», Iduns exp. f. v. b.

EN FLICKA AF GOD FAMILJ, något van vid sjukvård, villig läsa högt och när tillfälle gifves biträda med lättare husliga göromål samt sömnad, erhåller plats i sept. Svar åtföljda af betyg, åldersuppgift och lönepretentioner, torde sändas till G. P., Fremshacka, Korsnäs.

ANSPRAKSLÖS FLICKA, som är villig och kunnig att taga plats som kokerska, erhåller till hösten god plats. Nygårds egendom, Påskallavik.

EN ENKEL, ORDENTLIG FLICKA, kunnig i god matlagning samt sömnad, får plats nu genast eller i början af oktober i tyst, stilla hem. 3 personers hushåll. Svar med foto till »Pålitlig», Iduns exp.

BILDAD FLICKA, öfver 20 år, villig att med husmoders tillhjälp sköta enkelt prästhem, får genast plats. Hon bör vara barnkär samt ha ett glad och hurtigt sätt. Svar med lönepret. till »Tjust», Iduns exp.

GUVERNANT för tvänne barn i ålder 6 och 8 år, önskas af ingeniörsfamilj i Norrland. Någon hjälp inom hemmet önskvärd. Betyg, foto och uppgift om lönepretentioner sändas under adr. Ingeniör S. Lundén, Väija, Ångermanland.

Efterfråg. på Stenografer

med fullgod utbildning öfverstiger tillgången. Till flertalet hos oss anmälda platser finnas f. n. inga sökande.

Nya kurser börja den 15 oktober, hvilka medföra fullständig, praktisk utbildning.

STENOGRAFYRÅN
(Sveriges Centralinstitut för Stenografi o. Maskinskr.) Riks o. Allm. 2787. 31 Regeringsgatan.

HUSHÅLLERSKA med ordningssinne och omtanke, kompetent att förestå större landthushåll, kunnig i matlagning, bakning, konservering m. m., erhåller plats 24 okt. Sv. m. rek. o. lönepret. till Ferrestad gård, Aneby.

Ett godt hem erbjudes bildad flicka, gladlynt men stadgad, som sökes för vården af 3 barn. Bör vara fullt kunnig i spädbarnsskötsel och äga verklig förmåga att sysselsätta mera försiggomna barn. Företräde åt den som är något musikalisk och kunnig i sömnad. Platsen skall tillträdas inom närmaste tiden. Goda lönevillkor. Fru Anna Chalis, Karlavägen 11, Stockholm.

Hushållsfröken. Bildad, anspråkslös, stilla flicka, kunnig i såväl finare som enklare matlagning m. m. får genast eller i höst mycket god plats i liten tjänstem.-familj på landet - 3 personer. Jungfrun finnes. Svar med betygsafskr. refer. och lönepret. till »Familjemedlem K», under adress S. Gumaelii Annonnsbyrå, Stockholm.

Kindergartenseminarist gärna svensktalande tyska, med vana vid och intresse för barn, får plats i Sthlm att sköta och sysselsätta 2 flickor i åldern 2 o. 4 år. Bör äfven vara något sykunnig och musikalisk. Helst pianospelning. Sv. med betyg o. ref. jämte lönepret. t. »Verkligt kompetent», Allm. Tidn.-kont., Gust. Ad. Torg, Stockholm.

Föreståndarinnebefattningen vid »Stegsholms barnhem», hörande till Prins Carls Uppfostringsinrättning å Gålö är till ansökan ledig före den 20 sept. Erfarenhet i landthushåll nödvändig, hvarjämte vana vid sömnad och väfnad är önskvärd. Barnantal 5-10. Lön 360 kr. per år samt vivre. Ansökan sändes till inrättningens direktör, adr. Gålö, Österhaninge.

För sjuksköterskeelever finnes under instundande höst platser på länsläsarettet i Eskilstuna. Närmare meddelar läsaettsläkaren i Eskilstuna.

Värdinna En bildad flicka af god familj erhåller plats som värdinna i ungarhus på landet. Svar med uppgift om ålder och lönepretentioner torde ben. insändas till sign. »Ingeniör 35» under adress S. Gumaelii Annonnsbyrå, Stockholm f. v. b.

Kokerska med ordningssinne och god vana i matlagning erhåller omgående plats i 3 personers hushåll. Betygsafskrifter jämte uppgift om ålder sändes till Emil Holmberg, Grängesberg.

Barnfröke Bildad barnkär fröken önskas till familj på Östermalmen från kl. 11 f. m. till 5 e. m. dagligen utom sönd. för att promenera med och i hemmet sysselsätta sig med två gossar i åldern 6 o. 4 år. Sv. med ref. till »Barnkär D.», Allm. Tidningskontoret, Sthlm.

Ensamjungfru, som varit eller är anställd i godt borgerligt hem på landet, erhåller 1 november god plats i liten familj, bosatt i det vackra Rönninge, endast 50 min. resa från Stockholm. Bekvämt bostad med värmeledning och vatten. Den sökande bör vara kunnig i matlagning, bakning, städning och servering samt öfriga förefallande göromål, därtill ordentlig, snäll och villig. God lön, eget rum och vänligt bemötande tillförsäkras. Svar med betygsafskrifter sändes till Fru B. Hellberg, Rönninge.

Husmodersplatsen vid Södermanlands läns folkhögskolas elevhem blir ledig att tillträdas den 24 okt. Lön 500 kr. Ansökningar åtföljda af betyg och rekommendationer, insändas till rektor G. Brockman, Kantorp, som och besvarar förfrågningar om platsen.

2 öfversköterskebefattningar å sjukhuset vid Långbro, finnas till ansökan lediga. Alder ej öfver 27 år. Närmare meddelanden lämnas af föreståndarinnan å manspaviljongen adr. Sjukhuset vid Långbro, Ålfsjö.

Vid Drottning Sofias Stiftelse

får en duglig småskolelärarinna med flickskolebildning anställning nu gen. som vikarie för 1 å 2 år. Ansökan med präst-, läkare-, kunskaps- och tjänstgöringsbetyg torde omedelbart insändas till Fru Auren-Nordin, Vänersborg.

Ensamjungfru

ordentlig, arbetsam samt sparsam sökes för 2 personers hushåll. Kunnig i god matlagning samt van ell. villig att lära uppässning. Träffas för vidare samtal på Allm. 286 15 mellan 10-12 f. m. eller under signatur »M. H.», Iduns exp.

PLATSSÖKANDE

TVA FLICKOR önska pl. som skriftriddare. Deltaga gärna i hushåll. Innehäva kontorsplatser. Sv. hvar för sig till »Ombytet» o. »Kontorist», Helsingborg p. r.

HUSMODERS-PLATS sökes till större hem, pensionat sjukhus, sanatorium e. d. större inrättning, nu eller framdeles, af därtill kompetent person. Sv. till »Dugande kraft», Iduns exp.

TVA 18-ÅRS bättre flickor önska plats i familj (helst i Stockholm), där jungfru finnes, som barnfröken eller att gå frun till handa. Ha ej förut innehaft någon plats. Vill anses som familjemedlemmar. Sv. emoteses tacks. före 1 okt. till hvar för sig »C. M.» o. »I. J.», Sundsvall poste restante.

PRÄSTDOTTER som genomgått 8-kl. flickskola, önskar mot fritt vivre komma i familj, helst å herrgård, för att lära alla inom ett hem förefallande göromål. Sv. till »Familjemedlem 18 år», Iduns exp. f. v. b.

TROENDE LANDTBURKAREDOTTER som är kunnig i enklare sömnad, som för närvarande genomgår hushållskurs i Stockholm, önsk. plats som hushållerska hos ungherre ell. ankeman. Sv. till »Plikttrogen H. P.», Stockholm 6.

UNG, BILDAD DAM, norska, som för närv. är i Sthlm, önsk. anställning i bildad hem som sällskap o. hjälp. Sjukgymnast. Talar engelska och franska. Goda ref. Sv. till »Resvan», Iduns exp.

23-ÅRIG BÄTTRÉ FLICKA önskar lärarvik plats i god fam. den 15 sept. ell. 1 okt. på lön inget afseende (möjligen senare). Sv. inom 8 dagar till »Tacksam», Allm. Tidn.-Kontoret, Örebro.

PLATS I PRÄSTFAMILJ ell. bättre fam. på landet helst Dalarna ell. mell. Sverige, önskas 1 nov. af bättre, frisk och stark bondflicka, kunnig i matlag. (genomg. 1-årig hushållsskolekurs), bakn. och syltning. Är villig deltaga i alla i ett bättre hem förek. göromål. Å lön fastes mindre afseende, men vänligt och familjärt bemötande önsk. Sv. emoteses tacks. före 16 sept. till »Hemlif», Iduns exp.

Plats som VÄRDINNA i ett större hem, gärna där småbarn finnes, sökes af 40-årig bildad enkefru, med praktiskt sinne och stor arbetsförmåga. De bästa rek. från 3-årig praktik. Svar till »Värdinneplats 1916», Svenska Annonnsbyrå, Göteborg.

UNG, BILDAD FLICKA kunnig i enklare matlag. konservering m. m. önsk. plats i landthushåll. Är frisk o. stark o. vill gärna arbeta. Svar till »20 år», Gumaelii Annonnsbyrå, Göteborg.

LANDTBURKAREDOTTER önskar i höst plats på herrgård. Är kunnig i enkel matl. o. konstväfn. o. är villig deltaga i alla förefallande göromål. Vill anses som familjemedlem. Lön önskas. Sv. t. »Landbrukaredotter», Arboga p. r.

26-ÅRIG FLICKA önskar lättare plats helst hos ensam äldre dam. Sv. till »Karin», Syrholm, Holsåker.

UNG FLICKA, något hushållsvan, af bättre familj önsk. plats, helst å större landtgdärd, såsom sällskap och hjälp. Musikalisk. Tacks. för svar till »M. S.», Svenska Telegrambyråns ansökningsf. Sthlm. f. v. b.

EXAM. BARNSKÖTERSKA med fina rekommendationer van att på egen hand sköta späda barn, önsk. plats i eller 15 okt. Svar till Syster Elna, Saga, Köping.

26-ÅRIG FLICKA af god familj önsk. plats som husföreståndarinnas, att med jungfruns hjälp sköta bättre ämbets- eller tjänstemannahem i Göteborg, där husmoder saknas, men ett eller två barn finnes. Referenser lämnas och önskas. Svar med uppgift om löneförmåner till »M. L.» p. r. Säfte.

ETT DUGLIGT, ordentligt fruntimmer önskar plats till någon äldre, bättre dam. Svar till »Ensam fruntimmer», Länstidningen, Västerås.

UNG, ELEMENTARBILDAD flicka önskar till 1 okt. plats i fam. (där jungfru finnes), som husmoders hjälp och sällskap, event. läxläsning med barn. Något sykunnig. Svar till »Familjemedlem», Kinstad p. r.

19-ÅRS FLICKA som genomgått Norrköpings 8-kl. läroverk (A. Pihl) söker plats i bild. familj som hjälp och sällskap. Sv. t. »Praktisk flicka», Annonnskontoret Svea Norrköping.

BÄTTRÉ, ENKEL FLICKA 30 år önskar plats hos äldre dam eller passa större barn, helst där jungfru finnes. Är något kunnig i sömn. Goda betyg finnes. Tacks. för sv. till »Liten lön», Iduns exp.

ENKEL BÄTTRÉ FLICKA önskas att sköta hemmet å ensam lärarinna nära Stockholm. 10 kr. i mån. Sv. till »1 okt. Huddinge», Iduns exp.

STUDENTSKA önsk. plats som guvernant på herrgård eller dylikt. Är kunnig i sömn. men är ej musik. Ref. kunna lämnas om så fordras. Tacks. för sv. t. »Studentiska», Kiosken, Viktoriagatan, Göteborg.

FLICKA med organistexamen och äfven genomgått hushållsskola önskar plats i familj eller som organist. Sv. till »23 år», Lindesberg p. r.

UNG, GLADLYNT och musikalisk flicka, som genomgått 8 kl. läroverk, önskar plats antingen i herrgård för att hjälpa till med i hemmet förekommande göromål eller hos i stad, helst Stockholm, bosatt familj att biträda med läxläsning, spelning och hushållsgöromål. Svar till Box 20, Nyköping.

UNG, REALSKOLEBILDAD flicka önskar den 15 okt. plats som hjälp och sällskap i fin familj eller hos äldre dam i Stockholm. Önskar anses som medlem i familjen. Svar till »Sept. 18», Iduns exp. f. v. b.

BÄTTRÉ FLICKA från landet önskar plats som husmoders hjälp. Kunnig i sömnad. Svar till »Vilg», Grästorp.

TVA SKANSKOR från g. dt hem önska plats, tills. el. var för sig, hos ensam dam, där jungfru finnes. Åro kunniga i husl. göromål, handarb. och sömnad, äfven något musikaliska. Lön önskvärd. Svar till »26 år» och »22 år», Malmö 2, p. r.

BÄTTRÉ FLICKA önskar plats där jungfru finnes. Kunnig i enkl. matl. och sömnad. Någon lön önsk. Svar till »Musikalisk familjemedlem», Strömstad p. r.

Bildad 18-årig flicka önsk. plats hos ens. dam ell. i god fam. som sällsk. o. hjälp. Äfven villig läsa läxor med barn. Sv. till »Norrändska», Nyland p. r.

Ung hurtig lärarinna från Norrland önskar anställning av vilket slag som helst nedåt landet från början af nov. till slutet af april. Sv. t. »23 år», Iduns exp.

Kindergartenlärarinna utex. fr. Sthlms Kindergartenem. o. med en korta-e kurs i barnavård önsk. plats i okt., gärna på landet. Sv. t. »Solbacken», Mönsterås.

Ung, elementarbildad flicka önskar plats på större egendom att under god husmoders ledning lära alla i ett hem förekommande göromål. Vill anses som familjemedlem. Sv. t. »L. v. K.», Nord. Komp. Annonnsbyrå, Stockholm.

Examinerad småskollärarinna med goda betyg och rek. söker plats nu genast vid skola ell. i fam. Sv. t. Pastor Olsson Jonsered, Tel. 24.

Värdinna, Husföreståndarinnas. Hos äldre herre önskas anställning af bättre, bildad dam med kändedom i sjukvård samt vana vid ett bättre hems skötande. Svar till »Enkefru», Allm. Tidningskontoret, Gust. Ad. Torg, Stockholm.

Ung, bildad, musikalisk dam af god fam. och som behärskar engelska språket, önsk. komma som sällsk. i fin fam., helst på landet. Lön önsk. icke. Sv. till »Sångerska», Iduns exp. f. v. b.

En bildad flicka,

(uppfostrad i Finland) önsk. plats som sällskap och hjälp åt frun. Ref. finnes. Tacks. för sv. till »Familjemedlem N:r 2714», Iduns exp.

INACKORDERINGAR.

UNG SKANSKA önskar inträde i hushållsskola eller eventuellt prästgård i mellersta Sverige där grundlig undervisning i ett hems skötande erhålles. Prospekt jämte nödiga upplysn. angående tiden för kursernas början o. längd utbedes und. sign. »Familjemedlem», box 8 Rydsgård.

TVA UNGA FLICKOR erbjudas nu god inackordering på herrgård i Sörmland. Efter 1 nov. tillfälle lära hushåll under daglig husmoders ledning. Piano. Tillfälle lära bokbinderi. 80 kr. deladt rum. Sv. till »Duglig husmor», Iduns exp.

UNG DÖVSTUM FLICKA som har gått i Tysta skolan, önskar genomgå kurs i väfnad. Sv. till Karin Arnell, Hyssna.

EN UNG FLICKA, 22 år gammal, som den 1 okt. i år skall tillträda plats såsom kassöriska å större kontor, önskar ett angenämt vänligt, godt och lugnt hem hos äldre eller medelålders bildad dam, där hon kan åtnjuta moderlig skydd och vård. Svar med utförliga meddelanden emoteses snarast och tacksamt till A. E., Karlskrona post restante.

Referenser lämnas och utbedes.

FOSTERBARN. Barnlös familj önskar utan ersättning upptaga en liten frisk, vacker flicka, omkring 2 år, som eget barn. Svar om möjligt med foto till »Godt hem», Iduns exp. f. v. b.

FÖR BRÖSTSJUKA. Solgården, B. o. r. Nytt och tidsenligt. Läkare: D:r G. Lundskog. Föreståndarinnas: Sjuksköterskan Tora Strömsten.

I bildad familj på landet, önskar ung dam inackordering för att lära matlagning. Sv. t. »C. C. W.», S. Gumaelii Annonnsbyrå, Göteborg.

Å landtegendom

där ungdom finnes och där tillfälle gifves till undervisning i hushållsgöromål, musik eller språk, önskas inackordering af en 17 års flicka. Svar emoteses till »Neptun», p. r. Göteborg 4.

Babylådan
Inneh. fullständig utstyrelse af 2 omgångar för späda barn, välsydt och af bästa kvalitet, pris 10 o. 15 kr. på låda beroende på monter. Sändes mot efterkr. A. C. Cronquist & Son, Rikstei. 815. MALMÖ

OBS.!
Brudslöjor o. fischerer i tyll utföras samt fransknitting af van brodös. Riks 13330. A. T. 19734.

Rekvirera vår katalog å Edition Schotts 20-öres Bibliotek.
Denna katalog upptager o. a. 5,000 olika nummer musikalier i vacker utstyrelse och godt arrangement, innehållande våra förmästa kompositörer i mästelig bearbetning. Operor, Ouverturer, Potpourrier, Fantasier. Öfversättningar af fosterländsk musik. Moderna danser och marscher. J. F. Hallmans Bokhandel, UDDEVALLA.

Tvätt!

Tvättning och mangling af privatkläder utföres på ett i allo förötklassigt sätt i Mälarebadets Tvätt- & Strykinrättning till ett pris af 35 öre pr kg. för tvättposter öfverstigande 20 kg. Afgiftsri af hämtning och hemsändning.

Allm. 93 44. Riks 38 15.

Dubbelhaka
borttages efter ny metod medelst Menton. Pris pr sats 10 kr. Fullständig bruksanvisning medföljer.
Maria Enquist, Ex. Sjukgymn. Institut för skönhetsvård och Plastiska Operationer. Stockholm. Biblioteksgat. 6-8. Riks 160 68. Allm. 226 62.

Landets främsta folktidning
kostar blott:

Dagl. uppl. 7 ggr. i veckan
Pr. år: Pr. halvår:
I Stockholm 12; — 6:—
I landsorten 6; 50 3: 60
Halvveckoupplagan 2: — 1: 15

Afton-Tidningen
har på två år 8-dubblat sin upplaga. Ett lysande bevis för att tidningen är omtyckt. Prenumerera! Annonsera!

Professor PATRIK HAGLUNDS
Gymnastisk-Ortopedisk-Kirurgiska Privatkliniken
S. T. 7025. Stureg. 62, Stockholm S. T. 8301.
för behandling af stödj- och rörelseorganens skador, sjukdomar, deformiteter och funktionsrubningar.

Dr Heilmans
ELECTROMEDICINSKA INSTITUT.
IBRYSJUKDOMAR och REUMATISKA
AKOMMOR.
Kungssportsplatsen 2. Göteborg.
Tel. 4546.

Doktor J. Arvedsons kurs
i Sjukgymnastik, Massage
och Pedagogisk Gymnastik
medför enl. kungl. maj:ts medgif-
vande samma komp. o. rättigheter
som en kurs vid Gymn. Central-
Institutet.

Kursen 2-årig, börjar den 15 sept.
Prospekt på begäran gen. Dr J.
Arvedson, adr. Odeng. 1, Stockholm.

Gymnastikdirektörsexamen
afsläggas efter 2-årig kurs af kvin-
nliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar den 14 sept.
Prosp. gen. **Kapten J. Thulia, LUND.**

Göteborgs
Gymnastiska Institut
Fullständigaste ettåriga kurs i
Sjukgymnastik och Massage
Nästa årskurs börj. 15 Sept.
Begär utförligt prospekt!

Med. Dr E. Kleens

kurs i Massage och Sjukgymnastik (för
damer och herrar) börjar den 2 okt. kl.
10 i. m. N:o 37 Mästersamuelsgatan,
2 tr. upp. Prospekt begäres städe under
adress **Engelbrektsgratan 43 B, II.**

Vid Prof. Unmans Institut
börjar d. 20 sept. ny (ett-årig) kurs i
Massage och Sjukgymnastik.
Begär prospekt. Brunkebergsgatan 9,
Stockholm.

ROYAL WINDSOR
Det berömda
hårstärkande vattnet.

Gifver grått hår dess ursprungliga färg.
Borttager mjäll. Hindrar håret att falla af.
Märket grund. 1879. Beg. end. fl. med orden:
Royal Windsor Perfectionne. En alljämt
stig. försäljn. samt 30 års succés gar. Royal
Windsors verkan. Pris kr. 5.- + porto.
Nederlag: **Franska Parfymmagasinet,**
Hoflev. 21 Drottningg. 21, Sthlm.

Lait Antéphélique

(kändt i hela världen sedan 50 år) bästa
medel mot rynkor, fräcknar, leverfläck-
kar, finnar, fnassel m. m. Pris kr. 6.-
+ porto. **Franska Parfymmagasinet,**
Drottninggatan 21, Stockholm. Hoflev.

Göteborgs Enskilda Handels-Gymnasium
Kungsgatan 46, Göteborg.
Förnämligaste enskilda handelsläro-
verk för elever med högre förkunskap.
Sommarkurs | Handelskurs | Gymnastikurs
10/8-10/9 | 10/9-10/10 | 10/10-10/11
Begär prospekt!

Majorskan Edmanns
utsökta

Crème Idéale

är af kunnigare ansedd som mest för-
skönande och mest elegant. Bleker
fräcknar och leverfläckar, gör hyn
nedomliet vacker.

Ramin

är ett bepröfvadt och verksamt med-
del mot svåra fall af ischias,
mot reumatisk hufvudvärk och
annan lokal reumatism. Rekomen-
deras af läkare. Till salu å
apotek.

är världens förnämsta Hår-
medel och öfverträffas icke af
något annat liknande preparat
Pris pr fl. 2.50.

Erhålles hos alla 1:sta klass Parfyeri-,
Drog- och Coiffyrfärfär.

Kjellströms Kartritningskurs
börjar i Okt. Prospekt erhålles. Storgatan 32. Sthlms Tel. 242 08.

S:ta Birgitta-Skolan

Regeringsg. 19-21. Stockholm.
RIKS TEL. 141 08. ALLM. TEL. 5190.

Undervisning i Klädsömnad, Fransk llnnesöm, Barnkläder, Konstbro-
deri, Knyppling, Spetssöm, och Filet ancien, monteringar m. m. 6 frielever.

Föreläsningar: Comtesse G. och Fröken Elisabeth Thorman. Anmä-
ningar till höstterminen som börjar 1 sept. göres under Aug. månad
skriftligen. Prosp. på begäran.

Emmy Kylander,
elev af Worth o. Bernard, Paris.

Kvinnliga landtbrukselever

mottagas till praktisk och teoretisk utbildning vid **Åby gård**, Strängnäs. Prosp.
och upplysningar genom Direktör Erik Hellström, Landtmannaskolan, Strängnäs.

Lektioner i Linnesömnad,

även blusar, underkjolar, sportskjortor och barnk äder
Elever mottagas dagligen 12 sept-15 dec., 10 jan.-10 juni.

Karin Egnér. **Eva Egnér.**

R. T. 35 30. Sibyllegatan 36, Stockholm. A. T. 210 04

Elisabeth Östmans Husmoderskurs.

Aftonkursen, som omfattar 10 veckor med arbete hvarje Onsdag e. m.
fr. kl. 6-9 e. m., börjar den 13 september. (OBS! ändrad dag.)

Kursen för fruor (eller för ogifta damer, som genom sitt arbete äro
förhindrade att deltaga i den dagliga undervisningen i skolan) omfattar
10 veckor med arbete hvarje Torsdag f. m. från kl. 10 f. m. till kl. 3 30
e. m., börjar den 5 Oktober.

I båda kurserna undervisas äfven i vegetarisk matlagning.

Närmare upplysningar på begäran.

ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND,

Riks Tel. 2035. Stockholm, Klarabergsgatan 40, 5 tr., hiss. Sthlms Tel 9302

Doktorinnan Bergmans Målarskola.

Elever mottagas i Porslins-, Ölje-, Akvarell- och Gobelinnmålning.
Miniatyr på elfenben. Beställningar mottagas. Allm. Tel. 24996.

Humlegårdsgatan 10, 2 tr.

Utmärkta organ

för

annonsering i landsorten

äro följande tidningar:

Arvika: Arvika Tidning.

Avesta: Avesta-Posten.

Borlänge: Borlänge Tidning.

Borås: Borås Tidning.

Eksjö: Eksjö-Tidningen.

Engelholm: Engelholms Tidning.

Eskilstuna: Eskilstuna-Kuriren.

Eslöf: Skåningen Eslöfs Tidning.

Falkenberg: Falkenbergs-Posten.

Falun: Falu-Kuriren.

Gefle: Gefle-Posten.

Halmstad: Hallandsposten.

Hedemora: Södra Dalarnes Tidning.

Hudiksvall: Hudiksvallsposten.

Hälsingborg: Hälsingborgs Dagblad

Härnösand: Härnösands-Posten.

Höganäs: Höganäs Tidning.

Hörby: Mellersta Skåne.

Jönköping: Smålands Allehanda.

Kalmar: Barometern.

Karlskrona: Karlskrona-Tidningen.

Karlstad: Karlstads-Tidningen.

Kristinehamn: Ansgariposten.

Laholm: Sydhaland.

Landskrona: Landskrona-Posten.

Linköping: Östgöta Correspondenten.

Luleå: Norrbottens-Kuriren.

Malmö: Skånska Aftonbladet.

Mora: Mora Tidning.

Norrköping: Östergötlands Dagblad.

Nyköping: Södermanlands Nyheter.

Nässjö: Nässjö-Tidningen.

Oskarshamn: Oskarshamns Tidningen.

Piteå: Norrbottens Allehanda.

Skellefteå: Skelleftebladet.

Sköfde: Skaraborgs Läns Annonblad.

Sollefteå: Sollefteå-Bladet.

Sundsvall: Sundsvalls-Posten.

Söderhamn: Helsingen.

Södertälje: Södertälje Tidning.

Trelleborg: Trelleborgs Allehanda.

Uddevalla: Bohuslänningen.

Umeå: Västerbottens-Kuriren.

Uppsala: Tidningen Upsala.

Visby: Gotlänningen.

Vänersborg: Elfsbo Läns Annonblad.

Västervik: Västerviks Veckoblad.

Västerås: Westmanlands Allehanda.

Växiö: Smålandsposten.

Ystad: Södra Skåne.

Örebro: Örebro Dagblad.

Örnsköldsvik: Örnsköldsviks-Posten.

Östersund: Jämtlands Tidning.

Östhammar: Östhammars Tidning.

TVÄTTAR ICKE KLÄDER.
(HOS ALLA HANDLANDE.)
Sunlight Såpval Aktiefbolag
Göteborg

Birgitta-Skolan

Beridarebangatan 17.

Kurser i klädsömnad, barnkläder, llnnesömnad, konstbroderi,
knyppling, konstväfnad m. m. Betyg efter genomgången fullstän-
dig kurs. Ny termin 1 Sept., hvartill anmälningar mottagas under
Aug. månad skriftligen eller i skolans lokaler. 2 frielevplatser.

Riks Norr 8 98. Allm. 41 48.

Elisabeth M. Glantzberg.

Östana Hushållsskola. Gammalt historiskt herresäte beläget i
sin början vid sjukhus i Stckhlm
Grenna, 2 km. fr. Föfnäs järnvägsstation. Mottager den 15 sept. hushålls-
elever. 3 mån. kurs. Grundlig undervisning i hushåll, handarbeten, linne-
sömnad, enkl. klädsömnad m. m. Prospekt hvori muntliga referenser fin-
nas intagna tillhandahållas och anmälningar mottagas af **Hulda Hansson,**
Ostanå, Föfnäs. Rikst. Grenna 8.

Utbildning för barnhem och barnkrubba.

I Fröbel-institutets B-kurs som utbildar för barnhem, barn-
krubba, eftermiddagshem och för uppfostrarinnekallet i hemmet finnes ännu
ett par elevplatser lediga. Kursens början d. 19 sept. Prosp. på begäran.
Ellen Moberg. - Norrköping - Tel. 2462. - *Maria Moberg.*

Edla Carlssons Privathotell rekommenderas. Elektr.
belysning och Rikst. i alla
rum. Rum fr. 2 kr. **Frukost o. Supéer serveras. Birgerjarlg. 8, Stockholm**
(röd, grön o. gul spårvagn stannar vid porten). Riks. 44 01, 72 59. Allm. 125 89, 195 19

SYSKOLA

för klädsömnad. Anmäl. dagl. mel-
lan kl. 10-3. Eleven syr eget ar-
bete.

BEDA JOHANSSON,

Kaptensg. 14, n. b. ö. g. St.-tel. Ö. 394.

Elever till binderikurs.

.3 st. kvinnliga elever antagas till
stundande vinterkurs i bindning af
kransar, buketter, bordsddekorationer,
fantasiarbeten. Kursen (3 månader)
är fullständig, rationell och efter
bästa svenska och tyska mönster.
Närma e. upplysningar mot 2 porton.
GUSTAF OLSSON,
Blomsterhandel, Södra Tullgatan 4
Malmö.

Mot grått hår!

Härmed meddelas att det utmärkta
och så mycket efterfrågade hårvat-
net mot grått hår, som förhindrar
hårafall och fullständigt
borttager mjäll, och som i
öfver 40 års tid förts i Fanny Gelin
Parfymmagasin, Malmtoegsgatan 5,
Sthlm, numera fås under adr. Firma
Fanny Gelin, Norrviken, Rikstel.
Norrviken 14. Pris 5:50 fraktfritt.

Turkiska badet

i Malmtoegsbadet är öppet hvarje
torsdag för damer. Yppersta med-
del för bibehållandet af smärt figur
och fin hy. Badet är angenämast,
om man är flera i sällskap. Pris före
kl. 12 kr. 1:50, efter kl. 12 kr. 1:75.

Svenska Röda Korsets
sjukvårdskurser

för utbildning till Hjälpssystemer taga
sin början vid sjukhus i Stckhlm
den 15 september. Den praktiska
kursen räcker sex månader och är
afgiftsri, men logis, kost och ut-
rustning lekostas af eleven.
Skriftliga förfrågningar med upp-
gift om sökandes ålder adresseras
till Sekreteraren i Sektionen för Sv.
R. K:ts Kvinnliga sjukvårdstrupper,
Fru B. Nordenson, 3 Grefgatan,
Stockholm.

Skånska Handelsbanken.

Fonder 21,850,000 kronor.
Stockholmskontor: **Arsenalsg. 9.**

Filialer: **Södermalmstorg 8.**

Sturegatan 32.

Deposition } 4%

Kapitalräkning } 4%

Sparkasseräkning 4%

Fondafdelning. Kassafack.

Idun utgifves denna vecka
i A och B.

Florndol-Tvålen

är damernas
favorittvål.

PARFYMERI FLORA, GEFLE.